Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 21 январь Чоршанба. №6 (14499)

ЭЪТИРОФ

ШЕРХОН -- СТИПЕНДИАНТ

Тошкент Давлат университети журналистика факультети талабаси Шерхон Қораев 150 долларлик стипендиянинг совриндори бўлди. Бунга уни ўтган йили Қирғизистонда ўтказилган "Марказий Осиё журналистикаси талабалар нигоҳида" мавзуидаги халқаро илмий-амалий анжуманда қилган "Миллий истиқлол мафкураси ва матбуот" номли маърузаси ва матбуотда чоп этилган кўплаб долзарб мақолалари учун Японияниң "Сумуто Корпорейшн" компанияси тақдим этди.

Ўзбек талабасини бундай ютуқ билан қутлаймиз.

Омад сенга Шерхон!

А.ЁДГОРОВ

Самимий табрик

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов жаноби олийларига

Бизнинг оиламиз Сизга ва оилангизга ушбу ажойиб байрам дўстларингиз ҳамда яқинларингизнинг ҳарорати билан йўғрилишини тилайди.

Саодатли Янги йил истаклари билан

Билл КЛИНТОН **Хиллари Родэм КЛИНТОН**

Our family wishes you and yours
a beautiful holiday season
filled with the warmth
of friends and loved ones,
and with the promise
of a happy new year.

Bill Clinton Hillary Rodham Clinton

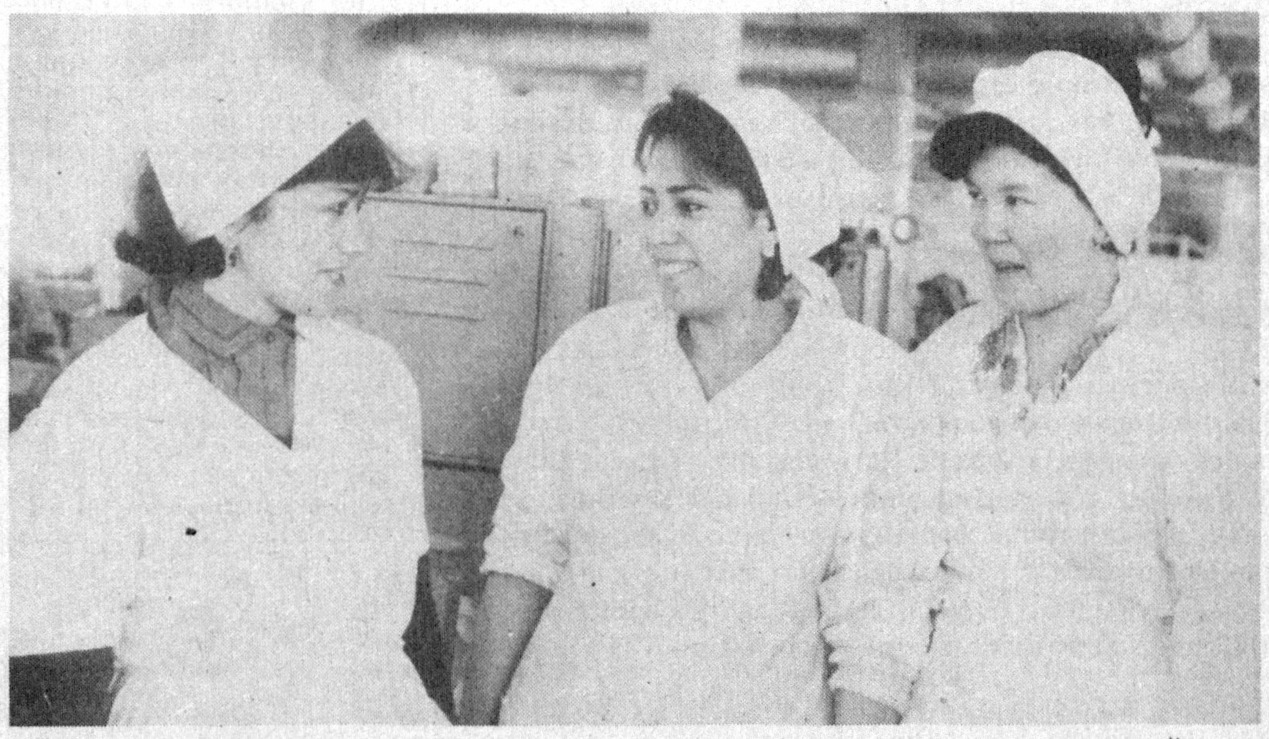

Қалб қўри, пешона тери билан тайёрланган ширинликлар дилга хуш ёқади. "Ўртоқ" қандолат фабрикасининг маҳсулотлари сизга шундай роҳат бағишлашига шубҳа йўқ. Суратда: корхонанинг илғор ишчилари Муяссар Раҳимова, Шоҳиста Қосимова, Гавҳар Неъматовалар маҳсулотларнинг сифати хусусида мулоҳаза юритишмоқда.

Суратчи: А.ГЕРАСИМОВ

ПРЕЗИДЕНТ КИТОБИ ХИТОЙДА НАШР ЭТИЛДИ

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» китоби жаҳон жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотмоқда. Шу боис йўлбошчимизнинг ҳозирги кунда жаҳонда юз бераётган мураккаб муаммоларга ўз муносабати, мустақил нуқтаи назари илмий асосда баён этилган бу асари кўпгина хорижий тилларга таржима қилинди.

Яқинда Ўзбекистоннинг дунё ҳамжамиятида тутган муносиб ўрни, мавқеи, улуғ вазифаларни амалга оширишга қаратилган тараққиёт йўли акс эттирилган бу китоб Хитойнинг «Халқаро маданият» Давлат нашриёти томонидан босмадан чиқарилди. Бу эса Хитой жамоатчилигини истиқлол туфайли мустақил ривожланиш йўлидан бораётган мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар, демократик ҳуқуқий давлат барпо этиш борасида юз бераётган тарихий ўзгаришлар билан янада яқинроқ таништиришда муҳим аҳамият касб этади. Зеро, жаҳон ҳамжамияти янги аср бўсағасида дуч келаётган сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий муаммолар ечимига бағишланган мазкур асарда баён этилган теран ғоя ва хулосалар хитойлик сиёсий арбоблар, олимлар, иқтисодчиларга республикамизнинг бу масалаларни ҳал этишдаги саъй-ҳаракатлари ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлиш имконини беради.

ЁШЛАР ТАРБИЯСИГА ЭЪТИБОР

Фарғонада вилоят фаолларининг халқ таълими, соғлиқни сақлаш, фан, маданият ва маърифат муассасаларининг мамлакат тараққиётининг ҳозирги босқичидаги долзарб вазифалари ва муаммоларига бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди. Уни вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари А.Отабоев бошқарди.

Йиғилишда сўзга чиққанлар Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида жамият тараққиётининг барча соҳаларида, айниқса ижтимоий-иқтисодий, маданий ва маърифий жабҳаларда салмоқли ишлар амалга оширилаётганини таъкидладилар. Мамлакатимизда неча минг йиллик тарихга эга бўлган қадриятларимиз қадр топмоқда, буюк бобокалонларимизнинг муборак номлари тикланмоқда, улар қолдирган бой илмий меросдан халқимиз баҳраманд бўлмоқда. Миллат ва элатларнинг эмин-эркин яшаши, сўз ва эътиқод эркинлиги таъминланмоқда. Буларнинг ҳаммаси ўзлигимизни теранроқ англаш, миллий ғуруримизни юксалтиришга хизмат қилмоқда. Ёш авлодни истиқлол ғояларига садоқат, она Ватанга меҳр-муҳаббат руҳида тарбиялаш борасидаги ишлар айниқса таҳсинга сазовордир. Лекин ана шу ғоят муҳим иш ҳамма жойда ҳам замон талаблари асосида олиб борилаяпти деб бўлмайди. Бу эса ёшларнинг таълим-тарбияси билан бевосита шуғулланувчи ўқув муассасалари, шунингдек жамоат ташкилотлари зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Давлат аҳамиятига молик бу масалада ҳеч қандай расмиятчиликка, хўжакўрсинга ҳисобот бериш билан чекланиш ҳолларига йўл қўйиб бўлмайди. Бу ишга мутасаддилар юксак ташкилотчилик ва ташаббускорлик кўрсатиб, амалий ишларнинг самарадорлигини оширишлари зарур.

Йиғилишда республика Бош вазирининг ўринбосари А.Азизхўжаев сўзга чиқди.

Р.КАМОЛОВ, ЎзА мухбири

БЕРЛИНДА "ЯШИЛ ҲАФТАЛИК"

16 январда Берлиннинг Халқаро конгресслар марказида "Халқаро яшил ҳафталик" деб номланган қишлоқ хўжалик кўргазмасининг тантанали очилиши бўлди. Мазкур анъанавий тадбир доирасида Германиянинг қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш ва озиқ-овқат саноати бўйича ҳамкорларнинг тақдимот маросими ҳам ташкил этилди.

1998 йилда Ўзбекистон Республикасининг Германия ва Шарқий Европанинг савдо соҳасидаги муҳим шериги сифатида кўрсатилгани табиий ҳолдир. Сиёсий барқарорлик, сармоядорлар манфаатларини ҳимоя этишни таъминловчи қонун ҳужжатлари хорижий, шу жумладан, немислар сармоясини мамлакат саноат ва қишлоқ хўжалигининг турли соҳаларига жалб этишга кўмаклашмоқда.

Берлиндаги "Халқаро яшил ҳафталик" кўргазмаси ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат маслаҳатчиси В.Норов бошчилигидаги делегация иштирок этди. Ҳайъат таркибида республика вазирликлари ва саноат ассоциациялари намояндалари, қайта ишлаш ва савдо корхоналари раҳбарлари бор эди.

"Халқаро яшил ҳафталик" доирасида "Ўзбекистон иқтисодий шерик -- озиқ-овқат саноатида савдо ва кооперациянинг имкониятлари" мавзусида конференция бўлиб ўтди. Унда ГФРнинг юздан ортиқ ширкат ва компаниялари вакиллари иштирок этди. Конференцияда сўзга чиққан Германия ва Ўзбекистон ишбилармон доиралари вакиллари савдо-иқтисодий алоқалар тўғрисида қониқиш ҳисси билан гапирдилар. Ўтган йили товар айрибошлаш қарийб бир миллиард немис маркасини ташкил этди, мамлакатимизга герман экспортининг миқдори 1997 йилнинг биринчи ярмидаёқ уч баробар ошди.

Германиялик ҳамкорлар конференция минбаридан туриб мамлакатимизда олиб борилаётган ислоҳотларни юксак баҳоладилар. Жумладан, "Ландтехник" қўшма корхонаси раҳбари Франк Шуттпельц Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг 1993 йилнинг баҳоридаги ГФРга расмий ташрифи давомида германиялик тадбиркорлар билан учрашувдаги нутқини эслади. Ўшанда Ўзбекистон раҳбари ишбилармонларни улкан хом ашё ва катта салоҳиятга эга бўлган ёш республика иқтисодига дадилроқ сармоя киритишга чақирган эди. "Ўзбекистоннинг иқтисодий ислоҳотлар йўлида эришган натижалари салмоқлидир",-деб таъкидлади жаноб Шуттпельц.

Конференцияда Ўзбекистон сўнгги йиллар мобайнида ўз экспорт салоҳиятини фаол ривожлантиргани, унинг қайта ишланган озиқ-овқат маҳсулотларига чет мамлакатларда талаб ортиб бораётгани таъкидлаб ўтилди. Республикамиз немис ширкатлари учун юқори сифатли сабзавот, мева, ёнғоқ, шарбат, турли винолар етказиб берувчи давлат сифатида қизиқиш уйғотмоқда. Бироқ, Ўзбекистонда етиштирилган маҳсулотларнинг жаҳон бозорида рақобатбардош бўлиши учун энг илғор технологияларни жорий этиш зарур.

Шу мақсадда Ўзбекистон ишбилармонлари ва тадбиркорлари мамлакатимизга тупроққа ишлов берувчи ва уруғчилик агрегатлари, замонавий қайта ишлаш ва қадоқлаш мосламалари етказиб бериш юзасидан аниқ лойиҳалар билан Берлинга келдилар. Сабаби анъаналарга кўра "Халқаро яшил ҳафталик" кўргазмаси озиқ-овқат маҳсулотларини қайта ишлаш соҳасидаги янги лойиҳаларни кенг намойиш этади.

Ўзбек делегациясининг Германия Федератив Республикасидаги учрашув ва музокаралари, Европанинг етакчи фирма ва компаниялари билан ҳамкорлик алоқаларининг ўрнатилиши, шубҳасиз Ўзбекистон агросаноат мажмуига чет эл сармояларининг янада кўпроқ кириб келишига имкон яратади.

Б.МАМАЖОНОВ, "Жаҳон" АА махсус мухбири

Миллий дастур — амалда

"ШАРҚ"ДА БИЛИМГОҲ БУНЁД ЭТИЛДИ

Халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари қатори Республикамиз матбаачилиги ҳам 1997 йилда улкан муваффақиятларга эришди. Бунинг ёрқин мисоли сифатида "Шарқ" нашриёти матбаа концерни қўлга киритган ютуқларни келтириш мумкин. Ўзбек матбаачилигини ривожлантиришга ўзининг беқиёс ҳиссасини қўшиб келаётган мазкур концерн 1998 йилни яна бир хайрли ва ёш матбаачи мутахассис кадрларни тайёрлашдек улуғвор иш билан бошлади. Куни кеча Йўлдош Охунбобоев номли Тошкент Давлат тўқимачилик ва енгил саноат институти билан тузилган шартнома асосида концерн қошида матбаачи мутахассислар тайёрлаш бўйича олийгоҳ бўлими очилиб, иш бошлади. Мазкур институт бўлимининг очилишидан мақсад ва вазифалар хусусида олийгоҳнинг фахрий профессори этиб сайланган, концерн Бош директори Ислом Шомуродович ШОҒУЛОМОВ мухбиримизга қуйидагиларни гапириб берди:

-- 1997 йил мамлакатимиз ҳаётида улкан иқтисодий ўзгаришлар, ҳуқуқий ислоҳотлар даври бўлди. Жумладан, мазкур йилда қабул қилинган Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури бошқа соҳа кишилари қатори биз, матбаачилар олдига ҳам улкан вазифаларни қўйди. Иқтидорли ёшларни матбаачилик соҳасига жалб этиш, уларни ўқитиш, тарбиялаш ва келгусида тажрибали мутахассислар этиб вояга етказиш ана шундай вазифалардан биридир.

Маълумки, мустақилликка эришгунимизга қадар ўзбек миллий матбаачилигига эътибор ниҳоятда суст эди. Бизга кадрларни асосан Москва ва Украина матбаачилик институтлари тайёрлаб берарди. Иттифоқ тарқаб кетгач, муҳандис-технологларга бўлган эҳтиёжимиз ошди. Мутахассис дизайнерлар, техник муҳаррирлар, технологлар, механиклар ҳамда иқтисодчилар тайёрлаш ва уларни концернимизга ишга жалб этишдек долзарб муаммо олдимизда турарди. Мавжуд соҳалар бўйича мутахассислар тайёрлаш Фарғона политехника институтидан Тошкент Давлат тўқимачилик ва енгил саноат институти жамоаси тасарруфига ўтказилгач, мавжуд муаммоли масалаларни ҳал қилиш имконияти туғилди. Концернимиз олийгоҳ жамоаси билан ҳамкорликда миллий кадрларни тайёрлаш дастурига мувофиқ ўзимизда институт бўлимини очишга муваффақ бўлди. Куни кеча шу институт ректори, профессор Ҳ.Олимова бошчилигида бўлимнинг биринчи сессияси ўтказилди.

Унда концернимиз томонидан мутахассислар тайёрлаш йўлида яратилган шарт-шароитлар юзасидан институт маъмурияти мамнун эканлиги билдирилди. Давримиз компьютерлар, олий тоифадаги информатика ҳамда малакали техник-дизайнерлар даври. Эндиликда матбаачилигимизни компьютерларсиз тасаввур этиш қийин. Олий сифат белгисига эга бўлган китоблар, газета ва журналлар чиқариш учун бизга ниҳоятда билимдон дизайнер матбаачилар керак. Уларни ўқитиш ва тайёрлаб етиштириш учун концернимиз катта имкониятларга эга. Ривожланган ҳамда олий сифат мақомига эга бўлган компьютерлар билан жиҳозланган хоналар, амалий ва назарий машғулотлар ўтказиш учун биноларимиз мавжуд. Бу ерда кўп йиллик меҳнат тажрибаси, замонавий техник воситалар ёрдамида малакали иш ўргатиш қобилиятига эга бўлган муҳандислар, иқтисодчилар, дизайнер технологлар фаолият кўрсатишади.

Бугунги кунда концернда 25 нафар олий маълумотли, 90 нафар Тошкент матбаа коллежини тамомлаган, 173 нафар киши эса ўрта махсус ҳунар-техника билим юртида таҳсил олган мутахассислар меҳнат қилишади. Улар орасида 12 киши ишдан ажралмаган ҳолда институтда таълим олиб, олий матбаачилик билимига эга бўлишган. Эндиликда Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти билан ҳамкорликда шартномавий асосда корхонамиз қошида бўлимнинг очилиши бўлажак матбаачилар учун янада қулайлик яратди. Талабалар ҳафтанинг уч кунида нашриётда амалий иш олиб борсалар, қолган кунлари матбаачилик назариясидан таҳсил оладилар. Шундай қилиб, олинган билимлар амалиёт билан уйғунлашиб, иш тажрибалари ошиб бораверади.

Бўлим ёшларга замонавий компьютерлар ёрдамида газета, китоб, журналларни тез ва сифатли тайёрлаш ҳамда чоп этиш маҳоратини ўргатади, китобларни бежирим, буюртмачиларнинг талаб-эҳтиёжларига мувофиқ тайёрлаш сирларидан огоҳ этади. Ҳозирги кунда ўқув машғулотларини олиб бориш учун махсус дастурга эгамиз. Олий ва ўрта махсус билимларга эга бўлган мураббийлар жалб этилган. Мақсадимиз келгусида матбаачилигимизни янада ривожлантиришга ҳисса қўша оладиган, мамлакатимизнинг иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан баркамол давлатлар қаторига олиб чиқиш йўлида билимдонлик билан меҳнат қилувчи фидойи ўринбосарларни етиштириш. Шу мақсад йўлида ўз куч-ғайратимизни бундан буён ҳам сидқидилдан сарфлайверамиз.

"Камолот" янгиликлари

ИШСИЗЛАРГА ИШ ЖОЙИ

Ёшларни иш билан таъминлаш борасида "Камолот" жамғармаси Самарқанд вилоят бўлими томонидан талай хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Шу кунгача вилоят бўлими ташаббуси билан ўтказилган меҳнат ярмаркаларидан сўнг 800 нафарга яқин ёш ишга, 127 нафари янги касб ўрганишга жўнатилди.

Жамғарма бўлимлари қошида ташкил этилган кичик корхона ва фирмаларда эса 110 киши доимий иш билан таъминланди.

ЙИГИТМИСАН -- АСКАР БЎЛ

Халқ тилида айтиладиган бу сўз замирида олам-олам маъно бор. Жамғарманинг вилоят бўлими тегишли ташкилотлар билан биргаликда мактаблар ва билим юртларида бир кунлик "Аскар учрашувлари" тадбирини ўтказиш анъанага айланиб қолди. Мустақил юрт аскару зобитлари ҳаёти, жисмоний ва маънавий баркамоллик хусусидаги ҳаяжонли суҳбатлару, мулоқотларга бой бундай учрашувларни йигитлар соғинадиган бўлиб қолди.

"САДОҚАТ" -- ЁШЛАР НАШРИ

"Камолот"нинг вилоят бўлими ва "Нуроний" жамғармаси ҳамкорлигида нашр этилаётган "Садоқат"нинг ўқувчилар қўлига етиб борганига ҳали унча кўп вақт бўлгани йўқ. Аммо, газета бугун ўз ўқувчисини, муштарийсини топа олди. Боиси у ёшлар ҳаёти, уларнинг муаммоларини ёритади, зарур маслаҳатлар беради. Уларни қизиқтирган мавзуларда мақолалар эълон қилади.

/Ўз мухбиримиз/

ДИЙДОРЛАШУВ

Яқинда Бўка туманилик бир гуруҳ ота-оналар ҳамда туман мудофаа ишлар бўлими, хотин-қизлар қўмитаси ва "Камолот" жамғармаси раҳбарлари Сурхондарё вилоятида ўз хизмат бурчини бажараётган аскарлар ҳузурида бўлишди.

Уларни ҳарбийлар қувонч билан кутиб олди.

Аскарлар ота-оналари билан дийдорлашар эканлар, шодликларига шодлик қўшилиб, кайфиятлари янада кўтарилди.

Меҳмонлар фарзандларининг яшаш шароитларини кўриб, яратилган қулайликлардан хурсанд бўлдилар.

1998 йил — «Оила йили»

ДОЛЗАРБ МАВЗУДА

Қайси юрт кишиларининг маънавий савияси юқори бўлса, ўша элнинг миллий қадриятлари асраб-авайланади, Оила деб аталмиш муқаддас даргоҳда тинчлик ва осойишталик ҳукм суради. "Камолот" жамғармаси Тошкент шаҳар бўлимида ўтказилган анжуман ана шу миллий қадриятлар, оила масалаларига бағишланди.

"Оила, миллий қадриятлар ва ёшлар тарбияси" мавзуида ўтказилган ушбу йиғилишда Тошкент шаҳар ҳокимининг ўринбосари, хотин-қизлар қўмитасининг раиси Фарида Абдураҳимова, "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази шаҳар бўлимининг раҳбари Садир Салимов ва "Камолот" жамғармаси бошқаруви раиси ўринбосари Қаҳрамон Қуронбоевлар иштирок этишди. Унда оила, миллий қадриятларимиз, бугунги кун ёшларининг мавқеи хусусида сўз юритилди.

Йиғилиш иштирокчилари анжуман сўнггида ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олдилар.

Н.ПИРНАЗАРОВА

ДИЛЛАРДА ҚОЛГАН ФЕСТИВАЛЬ

"Камолот" жамғармаси ва Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳамкорлигида ўтказилаётган ёш ҳинд санъат усталари асарлари фестивали бугун якунланди. Бир ойдан ошиқроқ вақт мобайнида давом этган бу кинофестиваль ўзининг ажойиб фильмлари билан Республикамизнинг турли вилоятларида, шаҳар-у қишлоқларида бўлди. Дастурга киритилган фильмлар эса ёшлар учун бепул намойиш этилди.

Ўзбеклар азалдан ҳинд қўшиқлари, кинолари ошуфтаси бўлган. Бу галги фестивалдан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Ёшлар қачонлардир "Шармали", "Голмали", "Лайли ва Мажнун", "Чандролика", "Паренада" каби фильмлар таассуротлари билан бу фестивални илиқ хотиралар ила эслашади.

ОБ-ҲАВО

Гидрометеорология Бош бошқармасининг хабар қилишича, 21 январда Республикамиз ҳудудида ҳавонинг ўзгариб туриши кутилади.

Тошкентда вақти-вақти билан қор ёғиши кутилади, кечаси 6-8, кундузи 1-3 даража совуқ бўлади.

Ўзбекистоннинг тоғли туманларида қор кўчиши хавфи бор.

ДУНЁ МАЗМУНИ ЖАМ БЎЛГАН МАКОН

Одамзод яратилибдики, жуфт бўлиб яшашга, оила қуришга интилади. Бу интилиш, бу истак авлодлар давомлилигини таъминлаш ва қийинчиликларни биргаликда енгиш, муаммоларни ҳал қилиш имконини яратади. Шу боисдан ҳам оила олам асоси ҳисобланади. Оила туфайли инсоният насли давом этади. Кишилар ўзлари учун эмас, балки авлодлари учун яшайдилар, деган гап шундан келиб чиққан бўлса ажаб эмас.

Маълумки, Шарқда қадимда оила қуриш масаласи муҳим маросим сифатида алоҳида эъзозлаб келинган. Икки ёшни қовуштириш учун ота-она, амма-ю холалар келин ва куёвнинг насл-насаби, келиб чиқишини, одоб-ахлоқини, қуйинги, етти пуштини обдон суриштиришган. Керак бўлса, фарзанд дунёга келган кундан бошлаб унга муносиб жуфт топиш, бахтли қилиш ташвиши билан яшашган. Шу маънода айтиш мумкинки, оила муаммоси Шарқ халқлари учун мавсумий ташвиш бўлмай, балки бир умрлик масъулиятдир. Бундан ташқари бизда тўй билан боғлиқ маросимларнинг бир неча босқичда ўтиши ҳам фикримизни исботлайди. Йигит-қиз учрашуви, унаштириш, никоҳ ўқилиши, элга ош тортиш, висол тўйи, тўйдан кейинги келин саломлар, чилла тутиш каби кўплаб гўзал расм-русумлар миллий қадриятларимизнинг жозибали қирраларидир. Ўзбек оиласининг поклиги, шаъни, мўътабарлиги ана шу урф-одатлар воситасида яна бир бор ўз тасдиғини топади, элу юрт назаридан, кўригидан ўтади.

Оила — муқаддас Ватан

Бир сўз билан айтганда, Президентимиз томонидан 1998 йилнинг «Оила йили» деб эълон қилиниши аждодлар ардоғида бўлган анъаналарга авлодлар содиқлигини яна бир бор кўрсатди.

Беҳудага алломаларимиз оилани миллат ўсадиган, тарбия топадиган муҳташам бир боғга менгзашмаган. Ажойиб удумлару гўзал ахлоқ-одоб намуналарини инсон аввало ўз оиласида ўрганади. Ана шу қадриятлар чашмасидан баҳра олиб, камол топади.

Минг афсуски, 70 йиллик "қизил империя" салтанати даврида совет халқи ўлароқ совет оиласини барпо қилиш мафкураси зўр бериб олға сурилди. Сиёсийлашган, советлашган бундай оила миллий илдизлардан батамом узилди. Унинг ўрнига коммунистик партия дастуридаги совет оиласининг ахлоқий нормалари мажбуран тиқиштирилди. Зеро, бу "ахлоқий нормалар" бошдан оёқ ахлоқсизликдан иборат эди. Негаки, у оилавий муносабатларни замини пуч ғоялар асосига қуриб, муқаддас анъаналарни оёқ-ости қилишга қаратилди. Эркаклар билан баробар бўлиш (яъни тенг ҳуқуқли бўлиш) учун курашган аёллар эса фарзанд ўстириш, мўътабар оналик вазифасини бажариш ўрнига, энг оғир жабҳалардаги социалистик меҳнат мусобақасининг олдинги сафларида бўлишга интилдилар. Барча оила аъзолари ўзбек бўла туриб, "улуғ оға" тилида гаплашиш ўта маданиятлилик ҳисоблана бошлади. Хуллас, оиладан коммунистик мафкура тарғиб қилинадиган, миллатга, ўзликка зарба берадиган бўғин сифатида фойдаланилди.

Яқинда бир танишим нолиб қолди:

-- Мактабда, институтда рус тилида ўқиганим, уйда аксарият рус тилида сўзлашиб улғайганим боис маҳалла-кўйга, тўю маъракаларга унчалик аралашиб кетолмаяпманда. Ўзбекча калом гўё менга нотанишдек, қулоғимга сингмайроқ туради. Кўпроқ русийзабон давралар тортади мени. Телевидениеда фақат русча кўрсатувларни кўраман, русча газета ўқийман. Нима қилай , оилада шундай тарбия беришган-да бизга. Ахир, аввал ўз тилимиз, урф-одатларимизни ўрганиб, кейин бошқа халқлар маданиятини ўргансак бўларди-ку. Қандай бўлмасин бутун кучимни болаларимни миллий руҳда, халқимизнинг ажойиб анъаналарини онгу шуурига, жисми жонига жо қилган миллат фарзандлари сифатида тарбиялашга сарфламоқчиман.

Изоҳга ҳожат бўлмаган бундай ҳолатларга сиз ҳам гувоҳ бўлган эсангиз, ажаб эмас.

Яратганга минг бора шукурки, мустақиллик шарофати билан жамиятда рўй берган маънавий-руҳий покланиш жараёнлари оилага ҳам тоза руҳ олиб кирди. Коммунистик мафкурага мослашиб яшаш, советча оила яратиш азобларидан қутилдик. Оила дахлсиз ва муқаддас даргоҳ эканлиги қатъий қарор топа бошлади.

Ҳеч кимга сир эмаски, улуғ алломаларимиз Алишер Навоий, Аҳмад Дониш, Ибн Сино, Форобий, Берунийлар бола ўстириш, рўзғор тутиш, эр-хотин, ота-она ва фарзанд муносабатлари каби оилавий масалаларга бағишланган кўплаб ўлмас асарлар яратганлар. Улар халқимизнинг бебаҳо маънавий бойлиги, маърифат ёғдуси ҳисобланади. Айниқса, Абдулла Қодирийнинг "Ўтган кунлар" романидаги оддий бир ўзбек хонадонининг тасвирланишига эътибор беринг. Оиладаги самимият, назокат, юксак ахлоқий тарбияни, ота-она ва фарзанд ўртасидаги гўзал шарқона муносабатларни кўриб, юрагингизни ажиб ҳислар чулғаб олади. Ўзимизча "қадимда шундай бўлган экан-да" деб орзиқиб қўямиз. Бошқа тарафдан Отабегу Кумуш сингари хуш хулқли ва ақлли, маънавий дунёси бой фарзандларни камолга етказиш аввало оила муҳитига, оиладаги тарбия ва муносабатларга боғлиқ эканлигига иймон келтирамиз.

Ана шу мулоҳазалар асосида бир таклифни ўртага ташлаш ўринли деб ўйлайман. Яъни, ўзбек мутафаккирлари асарлари ва халқимизнинг кўп асрлик тажрибаси, урф-одатларига асосланган миллий руҳдаги (балки кўп жилдлик) "Ўзбек оиласи" номли маънавий-маърифий илмий оммабоп рисоласини, ибрат китобини яратиш. Асарда шарқона оила одоб-ахлоқи ва фазилатлари ҳақида ҳикоя қилиниб, оиланинг жамиятда тутган муҳим ўрни, фарзанд туғилгандан то камолга етгунга қадар бўлган жараён, оила аъзолари ўртасидаги ўзаро самимий муносабатлар, маросимлар, анъаналар каби ибратли ва эзгу миллий қадриятларимиз акс этиши мумкин. Мазкур китоб айниқса мустақил ҳаётга эндигина қадам қўйган ёш оилалар учун муҳим бир ҳаётий қўлланма вазифасини ўтаган бўлур эди.

Халқимиз томонидан севиб мутолаа қилинаётган "Ватан туйғуси"("Ўзбекистон" нашриёти, 1996 йил) деб номланган китобда таъкидланишича оила, никоҳ каби табаррук сўзлар ота-боболаримиз учун эътиқод даражасидаги азалий тушунча ҳисобланиб келинган. Афсуски, бугунги айрим никоҳ тўйларида нафақат ушбу муқаддас ўгитга амал қилиш, балки шаккокликка йўл қўйилмоқда. Маълумки, никоҳ тўйларида икки ёшнинг дилини пайванд қилиш учун домла-имом Аллоҳ номини тилга олиб, никоҳ хутбасини ўқийди. Муқаддас Қуръон суралари қироат қилинади. Маросимда ҳозир бўлганлар яратгандан икки ёшга бахт-саодат тилаб, юзларига фотиҳа тортишади. Ана шундай гўзал бир расм-русум зеб берган тўй чоғи эса Аллоҳ ҳаром қилган маст қилувчи ичимликлар истеъмол қилинади. Наинки, истеъмол қилинади, балки айрим вилоятларда дарё-дарё сипқорилади. Баъзилар ҳатто тўйга кетган ароққа қараб, ўзининг мавқеини даъво қилади. Ҳеч бўлмаса "никоҳ-илоҳий аҳд" рўй берадиган мўътабар кун шу оғудан тийилиб туришнинг иложи йўқмикан? Ёки шу ҳаром суюқликка кетадиган пулни ёш оила рўзғори учун ҳадя қилинса бўлмайдими?

"Бир қўлда Қуръону биттасида жом" деб мунофиқлик иллатидан куйиниб ёзган шоир минг бора ҳақ эди, назаримда. Миллийликдан йироқ бундай "комсомолча тўйлар"нинг (буни бошқача номлаб бўлмайди) яна бир зарарли томони бор. Ота-онанинг "бошқалардан камимиз борми" қабилидаги тантилиги сабаб керагидан ортиқча сарф-харажат ва чиқимларга йўл қўйилади. "Ким ўзар пойгаси"га айланган дабдабаю ҳашам бундай оиланинг иқтисодини касод қилиб, уни қарзга ботиради. Натижада нима бўлади? Янги оила ўзининг илк қадамларини рўзғор юритишни йўлга қўйиш, ривожланиш, фарзанд ўстириш билан машғул бўлишдан эмас, балки ота-онаси тўйига деб олган қарзларини тўлашдан бошлашга, ўзини азоб-уқубатга қўйишга мажбур бўлади. "Тўй қиламан деб, белим синиб кетди-ку" дегувчиларни неча бор кўрганмиз. Бунчалик зўриқиш, кўр-кўрона ўзини бойвачча қилиб кўрсатиш нимага кераклигини худо ҳаққи ҳеч тушуниб бўлмайди. Охир-оқибат шундай ҳолатларни кўравергач, аслида ота-онанинг тўй қилишдан асосий муддаоси ўз мавқеини "реклама қилишми" ёки фарзандининг бахтими, деган ҳақли савол ҳам пайдо бўлади.

Тўғри, халқимиз тўйсевар, элпарвар. Лекин, юқорида тилга олинган қабилдаги тўйлар халқимизнинг миллий руҳиятига мутлақо ётдир. Бинобарин, бу каби урф-одатлар, анъаналар дабдабаю ҳашамга, оммавий бўзахўрлик, майхўрликка эмас, балки аждодларимиз ибрати бўйича тарбияга, маънавиятга хизмат қилиши керак. Маҳалла оқсоқоллари, фуқаро йиғинлари раислари, дин вакиллари, мутасадди ташкилотларнинг бу ишга энди амалий ёндашишини давр, жамиятда кечаётган маънавий-руҳий тозариш жараёни тақозо этмоқда...

Яна бир гап. Ёшларни келин-куёвликка, ота-она бўлишга тайёрлаш ҳақида ҳам жиддий ўйлаб кўриш керак. Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, қизларни турмушга ҳозирлаш юзасидан-ку талай эзгу тадбирлар амалга оширилмоқда. Бу яхши, албатта. Бироқ, бўлажак ота, яъни куёв-ўсмир йигитни оилавий ҳаётга тайёрлаш ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Ахир, соғлом фарзанд туғилишида нафақат онанинг, балки отанинг ҳам соғлом бўлиши ниҳоятда зарурлиги исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат-ку! Афсуски, кейинги вақтларда ёшлар ўртасида учраётган ичкиликбозлик, гиёҳвандлик иллати кишини ташвишга солади. Ҳали навниҳол чоғидаёқ ўзини заҳарли оғуга банди қилган ўспирин ўз соғлиғи билан бир вақтда, бўлажак фарзандлари соғлиғини ҳам хавф остига қўяётганлигини билармикан?.. Бунинг устига суяги қотмаган ёш йигитчанинг юрагига қутқу солиб, ўзига "мафтун" қилаётган ароқ ва сигаретларнинг жозибадор рекламаси, кинофильмларнинг тарғибот "хизматини" ҳам эслатиб ўтиш жоиз бўлур эди.

Қайси бир халқда йигитларни куёвликка йиллаб тайёрлаш одати бор экан. Ҳатто никоҳдан сўнг ёш келин-куёвга бир эчки ва каттагина идиш тўла асал бериб бир ой муддат билан баҳаво тоғ масканига қўйиб келишар экан. (Асал ойи деган гап шундан келиб чиққан бўлса, ажаб эмас). Ўша халқ вакиллари бошқаларга нисбатан бақувват, норғул, соғлом бўлиб етишаркан. Бундай қараганда бу оддий бир ҳолга ўхшайди. Лекин, замирида қанчалик маъно яширинганлиги шундоқ кўриниб турибди. Бир сўз билан айтганда оила қўрғони, насл давомчиси, посбони бўлган йигитларни ҳам ҳар томонлама оилавий турмушга тайёрлаш йўлларини излаш лозим деб ўйлайман.

Айниқса, маҳаллаларда, кўп қаватли уйларда, гузарларда бу нарсага жиддий эътибор қаратиш керак. Негаки эътибордан четда, бўш қолган бола асосан уйи атрофида ўралашиб юради. Бекорчиликдан ҳар хил бўлмағур нарсаларни ўрганади. Шу боис, аҳоли истиқомат жойларида ёшлар учун спорт клублари, ҳунар ўргатувчи турли хил тўгараклар очиш, улар ишини жонлантириб, ёшларни бўш вақтларида фаол жалб қилиб бориш лозим. "Маҳалла", "Камолот", "Соғлом авлод учун", "Экосан" жамғармалари, спорт муассасалари, "Ҳунарманд" уюшмаси, ҳокимликлар бу ишни бемалол биргаликда амалга оширишлари мумкин. Бир томондан болалар ота-она, маҳалла-кўй назарида бўлади, иккинчидан, унинг ҳунар ўрганишига, спорт билан шуғулланиб, соғлом ўсишига имкон яратилади.

Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритган дастлабки кунларданоқ азиз ва мукаррам зот-ҳазрати инсонни ҳар томонлама ҳимоя этмоқ, унинг эҳтиёж ва заруратини таъминлаш, яшаш учун қулай шарт-шароит яратиб бермоқ давлатнинг бош вазифаси қилиб белгиланди. Йўлбошчимизнинг "Инсон ислоҳот учун эмас, ислоҳот инсон учун" деган пурҳикмат даъвати фикримизнинг ёрқин исботидир. Шу маънода истиқлол давридан буён ўтаётган ҳар бир йил Ўзбекистонда инсон манфаатлари йили бўлаётганини фахр билан таъкидлаш жоиздир. Зотан, бу йилимизнинг «Оила йили» деб эълон қилиниши ҳам бултурги Инсон манфаатлари йилининг мантиқий ва изчил давомидир. Ўз фуқароси ва халқининг ташвиши, ўй-ғами ҳақида тинмай қайғурадиган, ғамхўрлик қиладиган, табиат гултожи бўлмиш инсонни улуғлашга, унинг муқаддас макони-оиласини, наслининг давомчилари-фарзандларини ҳимоясига олган давлатнинг келажаги буюк бўлиши шубҳасиздир.

Лазиз ТАНГРИЕВ

ТАҲРИРИЯТГА ХАТ КЕЛДИ

Инсон ўзи бажарган ишнинг натижасини кўрганида, одамлар эътиборини ҳис қилганида юраги ҳаяжондан ҳапқириб кетади. "Туркистон"чилар ҳам бу бахтдан бебаҳра эмас. Газетанинг ҳар бир сони мухлислар қўлига етиб бориши билан таҳририят телефонларига "жон киради". Талабчан муштарийларимиз ўз фикр-мулоҳазаларини, таклиф ва истакларини баён этишади. Шуниси қувонарлики, улар нафақат газетада эълон қилинган мақолалар, ҳатто унинг безаклари, суратлар билан жиҳозланиши ҳақида ҳам ўз фикрларини билдиришади.

Шу қатори муштарийлардан келган мактублар ҳам таҳририят ходимларини беҳад қувонтиради. Чунки, газетхонлар таҳририятга нафақат ижод намуналари, балки юрак сирларини, гоҳида эса йиллар давомида ўртаб ётган дарду ҳасратларини ҳам ёзиб юборишади.

Мана қўлимизда Самарқанд вилояти Оқтош шаҳрида истиқомат қилувчи 82 ёшли отахон, урушнинг I-гуруҳ ногирони Нарзулла Омонов юборган мактуб. Унда шундай сатрлар бор:

"Хусусан, менга тарихимизнинг биз билмаган, англаб етмаган нуқталари тўғрисидаги мақолалар кўпроқ маъқул бўлмоқда. "Қатағон қурбонлари" рукнида бериб борилаётган мақолалар менга маъқул. Чунки, ўзим ҳам ана шу мудҳиш қатағоннинг заҳматини чекдим, бир умрга татигудек азобини тотиб кўрдим.

1938-1939 йилларда бизнинг Нарпай туманидан ҳам элликка яқин киши "халқ душмани" сифатида қамалган эди. Ўша вақтларда мен туман рўзномасида масъул котиб бўлиб ишлар эдим. 1938 йил август ойининг ўрталарида /куни аниқ эсимда йўқ/ мени ҳам "Сен аксилинқилобий ташкилот аъзосисан, халқ душманисан, хоинсан" деб қамоққа олишди. Ўша пайтда амал қилган жиноят мажмуасининг 58, 66, 67-моддалари билан айбдор топишиб, ўн икки ой қамоқхонада сақлашди... Кунига бир неча марта оғир қийноғу азоблар билан ўтадиган сўроқларга чақириб, ҳар хил тамғаларни ёпиштиришга ҳаракат қилишди.

1939 йил август ойининг ўрталарида мен ётган қамоқхонага бир киши келиб, ўзини республика прокуратурасиданман, деб таништирди ва менинг ҳеч қандай айбим йўқлигини, озод бўлганимни айтди. Орадан бир ой ўтиб, ҳарбий хизматга жўнатилдим..."

Қамоқ азобидан қутилган Нарзулла отани энди душман ўқлари кутиб олди. Оғир яраланган Нарзулла ака қишлоғига қайтиб келади ва ярим асрдан зиёд турли лавозимларда сидқидилдан хизмат қилади. Аммо... аммо ўша мудҳиш кунлар асоратини, қатағоннинг қора кунларини асло унутолмайди...

Бизга Нарзулла Омонов каби тақдир тўфонларига дуч бўлганлар, қатағоннинг қатлу-қирғини ҳамда қувғинини кўрганлар С.Мўминов, А.Муқимов каби кўплаб муштарийларимиздан ҳам хатлар келиб турибди.

Шунингдек, марғилонлик Ҳамид Усмонов, тошкентлик Ориф Туропов, термизлик Ғуломқодир Эргашев, самарқандлик Ш.Қаршиев каби мухлисларимиз ўз жамоаларида олиб борилаётган ишлар, ўқув даргоҳларидаги янгиликлар хусусида бизга мактуб йўллаганлар.

Мактублар орасида Каримжон Соатов, Мажид Самадов каби муштарийларимизнинг ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт мавзуидаги мақола ҳамда хабарлари ҳам бор.

Азиз муштарий! "Туркистон" Сизнинг газетангиз, Сизнинг суҳбатдошингиз ва дўстингиз! Сиз у билан диловор суҳбат қуришингиз, сирлашишингиз ва маслаҳат олишингиз мумкин.

Хатларингизни кутамиз!

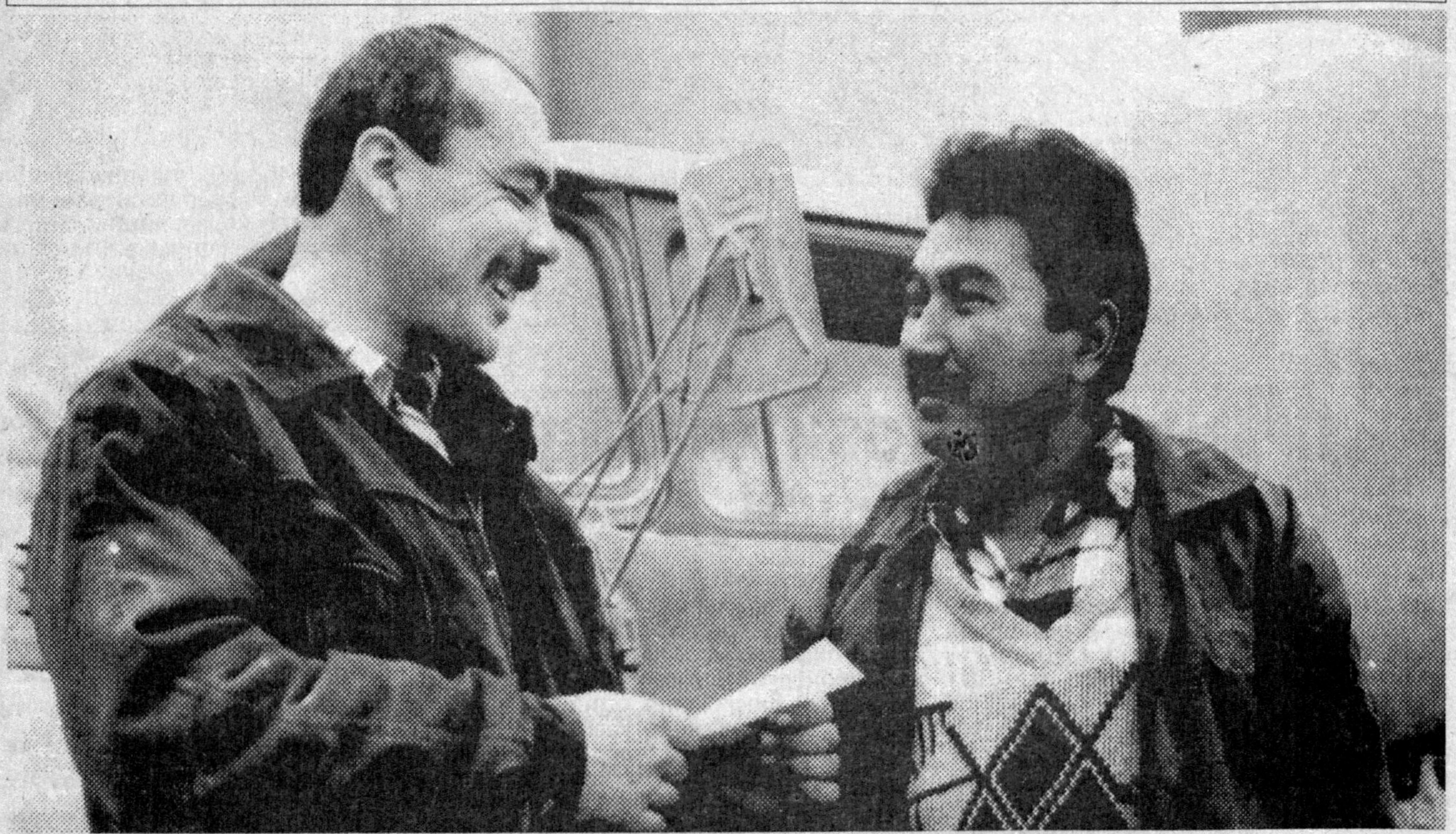

Оҳангарон цемент ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти жамоаси мамлакат қурилишларини сифатли хомашё билан таъминлаш, Охонгарон шаҳарни сўлим ва обод масканлардан бирига айлантиришда ҳам ўз улушини қўшмоқда.

Суратда: корхона ишчилари Баҳодир Турсунов билан Шуҳрат Маматқулов.

Суратқаш: А.ГЕРАСИМОВ

ИҚТИСОДИЁТ ХАБАРЛАРИ

Молиявий тангликдан бошланган муаммолар

Индонезия ҳукумати мамлакатда кечаётган молиявий тангликни бартараф қилиш мақсадида Халқаро валюта жамғармаси /ХВЖ/ билан битим имзолади.

Индонезия битим доирасида бир қанча жиддий мажбуриятларни ўз зиммасига олди. ХВЖнинг фармойиш берувчи директори Мишел Камдессю берган баёнотга қараганда, ҳукумат миллий валютанинг қадрсизланиб бораётганига қарамай, инфляция кўрсаткичининг 20 фоиздан ортиб кетишига йўл қўймаслиги ҳамда 1998-99 йилги бюджет танқислигини ялпи ички маҳсулотнинг 1 фоизидан оширмай туриши керак. Индонезия Марказий банкига эса мустақил равишда пул-кредит сиёсатини юритиш ҳуқуқи берилади. Шунингдек, маблағларни тежаш мақсадида мамлакат инфратузилмасини ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган 12 та йирик лойиҳа устидаги ишлар тўхтатилади.

Ҳақсизлик бор жойда норозилик бор

Хитойнинг Шанси вилоятига қарашли Датуне шаҳрида минерал хом ашё қазиб олишга ихтисослашган корхона хизматчилари 4 ойдан буён маош олмагани учун норозилик намойиши ўтказди.

Иш ташлаш қўмитаси билан бўлиб ўтган музокаралардан сўнг корхона раҳбарияти ишчиларнинг барча талабларини яқин кунларда бажаришга ваъда берди.

Маълумки, ўтган йилнинг охири ва жорий йилнинг бошида Хитойнинг бошқа бир қанча, хусусан, Суйнине, Лянюнган, Хэфэе, Ибине, Цзигун шаҳарларида ҳам иш ташлашлар бўлиб ўтган эди.

Америкада ҳам шундай

Нью-Йорк шаҳрида кам даромад топадиган кишилар ҳамда аёлларнинг иқтисодий ҳаётда фаол иштирок этиши муаммоларига бағишланган семинар бўлиб ўтди. Унда АҚШ Президенти Билл Клинтон сўзга чиқиб, ишсизликка барҳам бериш ва ижтимоий ёрдамга муҳтож кишиларни имкон қадар камайтириш зарур эканини таъкидлади.

Б.Клинтон ўз маърузасида бир қатор иқтисодий, хусусан, махсус иқтисодий тараққиёт ҳудуди мавқеини олган шаҳарлар сонини кўпайтириш, кам таъминланган оилаларнинг уй сотиб олиши ёки уй-жой қуриши учун бериладиган қарзларнинг шартларини янада енгиллаштириш каби таклифларни ўртага ташлаган.

Танқисликдан чиқиш йўли

Колумбия ҳукумати бюджет танқислигини бартараф этиш мақсадида давлат хизматчилари ва маҳкамаларига кетадиган сарф-харажатларни кескин камайтиришга қарор қилди. Ушбу чорани қўллаш натижасида шу йилнинг ўзида 100 миллион АҚШ доллари тежаб қолинади.

Яқин кунларда аксарият идора раҳбарлари ишга ўзининг шахсий автомашинасида қатнай бошлайди. Хизмат машинаси фақат мамлакат Президенти ҳамда унинг котиб ва маслаҳатчилари, вазирлар, мустақил бошқарувга эга бўлган муассаса бошлиқларигагина берилади. Бундан буён, давлат маблағини тантана ва совғалар сотиб олишга сарфлаш ҳам қатъиян ман қилинади. Раҳбар ходимлар ташриф қоғозлари, табрик ҳамда таклифномалар учун ўз ҳисобидан буюртма бериши лозим.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

САТРЛАР ТАСМАСИДАН

ҚОҲИРА. Мисрнинг Луқсўр шаҳрида араб мамлакатлари парламентлари Кенгашининг террорчиларга қарши кураш муаммоларига бағишланган сессияси бўлиб ўтди. Унда 18 араб мамлакатидан вакиллар иштирок этди.

Сессия иштирокчилари минтақада террорчилик ҳаракатларига барҳам бериш, жумладан, жойларда назоратни кучайтириш ва қўпорувчиларга ташқи ёрдам келишига йўл қўймаслик билан боғлиқ масалаларни муҳокама қилишди.

НИКОСИЯ. Кипр ва Эстония ташқи ишлар вазирлари - Янакис Касулидис ва Тоомас Хендрик Илвес икки мамлакат ўртасида виза тартибидан воз кечиш ҳамда ўзаро ҳаво алоқаларини очиш тўғрисидаги Битимни имзолади. Шунингдек, улар Европа Иттифоқига аъзо бўлиш йўлида ҳамкорликда ҳаракат қилиш ва бир-бирини қўллаб-қувватлашга ҳам келишиб олдилар.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон тиббиёти тарихида жигарни кўчириб ўтказиш бўйича операция илк бор муваффақият билан амалга оширилди. Деҳлидаги «Индрапрастха Аполло» номли йирик госпитал жарроҳлари жигари касалланган ўн ойлик чақалоқ жигарини олиб ташлаб, унинг ўрнига бошқа соғлом жигарни кўчириб ўтказдилар. Ҳиндистон матбуотининг ёзишича, гўдакнинг аҳволи ёмон эмас, унинг тез орада бутунлай соғайиб кетиши кутилмоқда.

Маълумки, бунга қадар ҳинд шифокорлари жигарни кўчиришга беш маротаба уриниб кўрган, бироқ бирор марта ҳам муваффақиятга эришолмаган эдилар.

ПЕКИН. Хитой ва Тожикистон мудофаа вазирлари - Чи Хаотян ҳамда Шерали Хайруллоев икки вазирлик ўртасида ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги Битимни имзолашди. Ушбу ҳужжатга кўра, жумладан томонларни қизиқтирган масалаларни муҳокама қилиш учун ҳарбий экспертларнинг қўшма мажлиси ўтказиб турилади.

Икки мамлакат мудофаа вазирлари учрашуви давомида ҳарбий соҳада ҳамкорлик алоқаларини янада кенгайтириш ва минтақавий хавфсизлик, Афғонистондаги вазият юзасидан ҳам фикрлар алмашилди.

ЛУЛЕО. Швециянинг Лулео шаҳрида Баренцев /Европа-Арктика минтақаси мамлакатлари/ Кенгашининг /СБЕР/ навбатдаги сессияси бошланди. Икки кун давом этадиган ушбу йиғинда унга аъзо мамлакатлар - Швеция, Норвегия, Финляндия, Дания, Исландия ва Россия ташқи ишлар вазирлари қатнашмоқда.

Анжуманда минтақа мамлакатлари ўртасида ўзаро иқтисодий алоқаларни кенгайтириш, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда минтақа инфратузилмасини ривожлантиришга доир масалалар юзасидан музокаралар бўлиб ўтади. Сессияда АҚШ, Япония, Италия, Германия мамлакатларидан ҳам вакиллар иштирок этмоқда.

ЎзА

Йигит ва қиз

РАШК НИМА?

''Рашк - муҳаббат қўриқчиси'' дейишади. Бу гапда маълум бир ҳақиқат бор. Лекин, ҳар нарсадаги каби рашк қилмоқда ҳам меъёр бўлиши зарур. Акс ҳолда, рашк туфайли оилада кўпгина кўнгилсизликлар келиб чиқиши, шубҳасиз. Масалан, янги келин-куёв сайрга чиқди, дейлик. Шунда келинчак мактабда бирга ўқиган синфдош йигитни учратиб қолади. У билан қуюқ саломлашади, илгаригидай очиқ-сочиқ гаплашишади. Бу ҳолат куёвга маъқул тушмайди. У қайлиғини ўша йигитдан рашк қила бошлайди. Кайфияти бузилади, ҳатто янги келинга бир-икки аччиқ сўзлар ҳам айтади. Агар бу ҳол куёв иштирокида юз берса, келинчак ҳам уни ўз навбатида рашк қилади. Ҳуллас, рашк туфайли юзага келадиган арзимас дилхираликлар бора-бора кўпайиб, оила аҳиллигига раҳна солиши мумкин. Энг ачинарлиси, ўринсиз рашк оилани емиради, келин-куёвлар ўртасида ишончсизлик пайдо бўлади.

Статистик маълумотларга кўра, оилада юз беражак қотилликларнинг 50,4 фоизига рашк ва бевафолик сабаб бўларкан. Шунингдек, рашк, ишончсизлик, оилавий фожеаларнинг энг хавфли даври 18-30 ёшларга тўғри келаркан. Ўзбек оилаларида ажримларнинг аксарият қисми шу ёшларда кузатилади. Ажабланарлиси шундаки, инсон ҳаётидаги энг бахтли дақиқалар ҳам шу даврга тўғри келади. Рашк қилиш жиҳатидан кишилар икки тоифага бўлинишади. Биринчи тоифадагилар ўта рашк қилувчилар бўлиб, бундай кишининг рашки кучлилиги, барқарорлиги ва турғунлиги билан характерланади. Аксар ҳолларда ўзига ишонган, талаб даражаси юқори бўлган, ҳиссиётлари совуқ, қайсар ва худбин кишилар ўта рашкчи ҳисобланишади. Иккинчи тоифадагилар рашки чекланган бўлиб, бундай кишилар ўзларини бошқалардан кўра бир қадар заиф деб билишади, ҳар нарсада иккиланишади, журъатсизроқ бўладилар. Ҳар икки тоифадаги ''рашкчи''лар ҳам ўзлари каби умр йўлдошлариниям қийноққа қўядилар, уйдан барака кетади, иноқликка дарз етади. Бу албатта оиладагиларнинг иш фаолиятига-да салбий таъсирини ўтказади.

Руҳиятшунослар фикрига кўра, рашкни биологик нуқтаи назардан ва келиб чиқишига қараб учга бўлиш мумкин. Биринчиси, рашк қилмайдиганлар ва рашк нималигини билмайдиганлардир. Иккинчиси, золим рашкчилар (ниҳоятда такаббур, ҳиссий совуқ ва худбин шахслар), учинчиси камситилган рашкчи (ўзига ишонмайдиган, салга руҳан тушкунликка берилувчи кишилар)дир. Рашк баъзан оддий жараёнларда кечади. Яъни, баъзи бир суҳбатларда таниш эр-хотинлар оиласидаги нотинчлик, ''бевафолик'' ҳолатлари тилга олинади, таҳлил этилади. Шу суҳбатлар иштирокчиси бўлган аёл ''дунёдаги ҳамма эркаклар бевафо'' деган хаёлга бориши табиий. Эркак ҳам ўз навбатида бундай суҳбатлардан ўзи учун тегишли хулоса чиқаради. Унинг назарида ''ҳамма аёллар енгилтак ва вафосиз'' бўлиб туюлади. Умуман, ўзгаларнинг оилавий ''сир''ларини кўчага олиб чиқиш шартмикин? Аксинча, теварак-атрофимиздагиларга меҳрибонроқ бўлишимиз, кўпроқ ўз оиламиз тинчлигини мустаҳкамлаш ҳақида ўйлашимиз заруррок эмасмикин?! ''Бирники мингга, минники туманга'' дейдилар. Бир оиладаги ноаҳиллик бошқа бир оилага таъсир кўрсатмасдан қолмайди. Шунинг учун ҳам ҳар эркак ва аёл (айниқса ёш оилалар эгалари) оилавий жанжалларнинг олдини олишда аҳамиятли бўлган айрим маслаҳатларни билиб қўйишлари зарур:

-- Жанжалга жаҳл билан жавоб бермаслик керак. Имкон қадар мунозарани бир дамга кечиктириш (шу бир лаҳзада асаблар жойига келади) зарур;

-- ўз айбига иқрор бўлиш. Ўтмишни эсламасдан, фақат мунозарага алоқадор сабабларни таҳлил этиш, хулоса чиқаришда босиқликни қўлдан бермаслик лозим;

-- ишдан чарчаб келган киши билан мунозарага киришиш ноўриндир, сабаби бундай вақтларда киши салга тутоқиб кетиши, оддий мунозара катта жанжалга айланиши мумкин;

-- бақириб-чақириш аёл кишига хос эмас, зотан аёлнинг фазилати унинг заифлигида, кўнгилчанлигидадир;

-- низо чиққан пайтда эркак ва аёл ўзларини бир-бирининг ўрнига қўйиб кўришлари ва шундан сўнг ўзаро муросага келишлари керак.

Рашк ёки бошқа бир сабаб туфайли юзага келган оилавий жанжаллардан сўнг эркак ва аёл руҳиятида кескин ўзгаришлар бўлади, улар гўё бир-бирларидан ''ўч'' олишга интилади. Яъни ўзларига бошқа ҳамроҳ қидиришади, гўёки шу йўл билан ''топталган'' муҳаббатларига юпанч ахтарадилар. Бундай ҳиссиётларга берилиш бир умрлик пушаймонга сабаб бўлади.

Оилада муҳаббат ва ишонч барқарор бўлса, ўринсиз рашкка асос йўқ. Қолаверса, оила -- муқаддас, унга масъулият билан ёндашмоқ зарур. Жуфтлар бир-бирини авайлаб-асраб, ҳар бири ўзича оиласига соф ҳаво олиб киришга ҳаракат қилсинлар. Зеро, ҳавоси мўътадил хонадон -- саодатманддир, бундай оиланинг умри ҳам узун бўлади.

Ўринсиз рашкдан сақланинг. Бир-бирингизнинг асабларингизни асранг. Оилага масъулият ҳисси ҳеч бирингизни тарк этмасин.

Ғайрат ШОУМАРОВ,
руҳиятшунослик фанлари доктори, профессор

Йигитлар нима деркин?

''ГАП'' ҲАҚИДАГИ ГАП

Аслида бировнинг, айниқса, йигит кишининг хатини бошқаларга ошкор қилиш одобдан эмас. Аммо ўйлаб-ўйлаб ўзим бир жўяли маслаҳат топа олмадим. ''Барига этак силкиб, шаҳарга кел'', десам ҳамма муаммосини ҳал қилиш учун қишлоқни ташлаб келаверса - буни ўйлашнинг ўзи одамга оғриқ беради.

''Ўтиб кетади, ҳали ҳаммаси яхши бўлади'' дей десам, бу тасаллимнинг асослаб уни ишонтиришим керак-ку.

Ҳуллас, бу хатни жияним Оғабек ёзган, яқинда ҳарбийдан қайтган, кичиклигида ажойиб сувратлар чизарди. Ота-онасига тўнғич ўғил, уларнинг ёнига кириб ўқий олмади. ''Қишлоқда рассом нима иш қилади, бизни ташлаб шаҳарга кетасанми?'' деди онаси йиғламсираб, ҳуллас, қолди.

''... Опа, даланинг ишини бир ёқлик қилдик, энди бизда ''гап'' фасли бошланди. Ҳафтада икки марта навбатма-навбат оғайниларимизникида йиғилиб ошхўрлик қиламиз. Аввалига менга бу табиий туюлган эди. Уч фасл жонингни жабборга бериб, деҳқончилик қилгач, худди шундай дам олишга йигитларнинг ҳаққи бор деб ўйлаган эдим. Аммо ярим тунгача картабозлик, ютган ютилгандан кулиш, бир-икки боланинг отаси бўлган ё бўлмаса ҳам шунга тайёргарлик кўраётган тенгқурларимнинг хўроз бўлиб қичқиришию мушук бўлиб ''миёв''лаши, қолганларнинг ундан лаззат олиши - бари-бари кун сайин бадимга ураяпти. Бу машғулот ҳар сафар такрорланмаса ҳам, ўрнига нари борса, ҳар хил ''урйиқитлардан'' иборат видеофильмларни томоша қиламиз, тиззамизга шапатиллаб: ''Вой, укағар-ей, вой унинг зарбасини-ёв'' деб ўтирамиз. Бу томошалардан ҳам кўнглим совуган. Тўғри, ''гап''да ҳар ким хоҳлаган ишини қилади, истасанг китоб ўқишинг, шахмат ўйнашинг, рақс тушишинг, шунчаки гапириб, отамлашиб ўтиришинг ҳам мумкин. Аммо китобни ёлғиз ўқиш завқлироқ, шахматни эса ''э, бошингни қотириб нима қиласан'' деб кўпчилик ёқтирмайди. Рақс, ашулани ҳам ҳавасманди кўп эмас.

Опа, аслида бу йигитлар ажойиб йигитлар, кўнглида кири йўқ, дали-ғули. Фақат уларни бирлаштириб, юрагидаги оловни бир катта мақсад йўлига бошлаб юборадиган куч йўқ. Биз юртимизда бўлаётган ўзгаришлар ҳақида кўпроқ телевизордан эшитамиз, янги баланд биноларни кўрамиз, келаётган хорижлик меҳмонларни томоша қиламиз. Аммо қишлоғимизда унча ўзгариш сезилмайди. Раис ўша, ўша - буйруқчи, бошқалар бажарувчи. Кичик корхона деган гаплар йўқ. Ерни бу йилдан ижарага беришди, жамоа хўжалигимиз неча йиллардан буён план тўлдирмайди. Шунинг учун иш ҳақиям шунга яраша, ободончилиги, қурилиши ҳам шунга яраша. Одамлар отамзамондан қолган томорқасидан кун кўраяпти. Менинг оғайниларим ҳам бари томорқа экади.

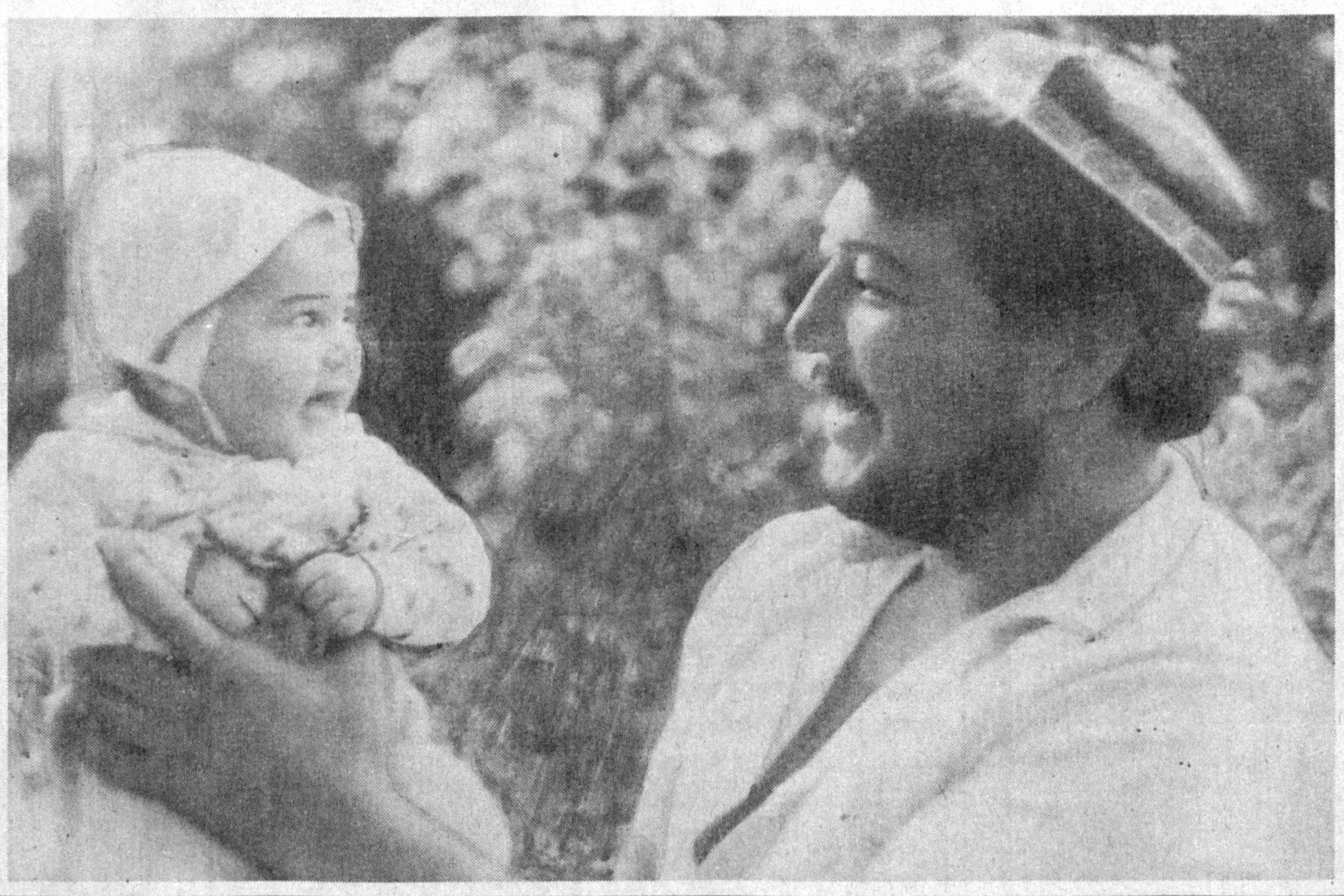

Ҳа, ўтлаб кетдим, шекилли. Ҳуллас, шу йигитларни бир гапи ўткир одам йўлга солса, сувга оқиб кетаётган вақтларимиз бир яхши ишга айланармиди, дейман. Ўзим қилай десам, ишни нимадан бошлашни билмайман. Ўйлаб-ўйлаб кечалари уйқум қочиб кетади. Ахир ҳар бир кун билан ёшимиз, кучимиз кетаяпти. Қишлоғимизда ҳамма йигитлар биздай эмас, баъзилари улови йўқ одамларнинг сабзи-пиёзини арзонроққа олиб, шаҳарда сотиб келишади, баъзилар мол олиб, боқиб, сўйиб, сотиб тирикчилик қилаяпти. Уларнинг ''гап'' билан ишлари йўқ. Дарди, хаёли беш-ўн тангада. Улар ҳам ўз ҳолига яхши йигитлар, қилаётгани меҳнат-да барибир. Аммо менинг кўнглимга бу ҳаёт ҳам ўтиришмайди. Айтинг, йўл кўрсатинг, нима қилишим керак? Нима қилсам, ҳаловот топаман? Баъзан ота-онам менинг йўлимни тўсиб, хато қилган дейман. Уриниб-суриниб ўқишга кириб олсам рассом бўлиб кетармидим, дейман. Унда, бу йигитлар-чи? Улар ҳам ''гап''га мен каби бошқа бир арзирли машғулот топа олмаганидан келаётмаганмикинлар? Уларнинг ота-оналари, умр йўлдошларининг ҳам ичларида бир армонлари йўқмикин?

Опа, жавобингиз менга жуда муҳим''.

Сизнинг фикрингиз ҳам менга муҳим, азизлар. Ахир, бир бош - бир бош, икки бош - икки бош-да.

Қутлибека РАҲИМБОЕВА

Мактублар Мактублар

''Қадрли таҳририят!

Биз оилада тўртта қизмиз. Бувимлар бизни тез-тез ёнларига чақириб насиҳат қиладилар, ҳадислардан ўқиб берадилар. Айниқса, менга ''Қиз бола ота-онаси измидан чиқмаслиги керак, сен бўй етиб қолдинг, буни унутма'' дейдилар. Онамга ҳам нуқул ''Қизларингнинг раъйига қарама, ўзим таги-тахтини суриштириб, кейин узатамиз'' деб қайта-қайта уқтирадилар. Уйимизда бувимнинг гапи-гап, сўзи-сўз. Тўғри, у киши ҳақдир. Лекин, менинг кўнглимни ким суриштиради? Ахир менинг севган йигитим бор, у билан бахтли бўлишимга ишонаман. Биз кўча-кўйда учрашиб қоламиз, самимий

ҲАЁ ЯРАШАДИ ҚИЗЛАРГА

суҳбат қурамиз, ҳатто баҳслашамиз. Кўнгилларимиз шу қадар яқин-ки... Лекин, биз севги сўзини бирор мартаям тилга олмаганмиз. Балки у мени хафа қилиб қўйишдан истиҳола қилар. Мен эса севгимиз ҳақида сўз очиш вақти келганини унга билдирмоқчи бўламану, ғурурим йўл қўймайди.

Лекин, қачонгача шундай юрамиз! Нима қилсам экан?!''

ФАРИДА,
Жиззах тумани

* * *

''Ўн тўққиз ёшдаман. Уйимиздагилар мени узатиш тараддудига тушиб қолишган. Келаётган совчиларнинг адоғи йўқ. Онам ҳам «Техникумни бўлса битирдинг, энди орзу-ҳавасингни кўрай, шулардан бирига рози бўла қол» дейдилар. Мен бир синфдошимни ёқтирардим. У ҳозир ҳарбий хизматда. Кетишидан аввал менга: ''Хат ёзиб тургин'' деганди. Лекин, муҳаббат хусусида ҳеч гаплашмаганмиз. Хат ёзиб, унинг юрагидагини билай, сўнг шунга қараб иш тутаман, дейману, лекин ''қиз бола бўлсам, шундай қилишим тўғри бўлармикин?'' деб ўйлай бошлайман. Бирор маслаҳат берарсизлар, деб сизларга ёзаяпман''.

ОЙНИСА,
Пастдарғом

* * *

... Қайсидир йилларда журналлардан бирида ''Қиз боланинг журъати'' деган мақолани ўқиб қолгандим. Унда ўзбек қизлари ҳам ўз севгиси йўлида журъатлироқ бўлиши кераклиги ёзилганди. Биз дугоналарим билан мақоладаги фикрларга қўшилмагандик, ўшанда. Ҳатто ўзимизча мақола муаллифидан бироз ранжиганмиз ҳам. Бугунги кунда негадир ўша мақола тез-тез ёдимга тушаверади. Мен ёқтирадиган йигит жуда уятчанг. Унинг ҳар сўзи, ҳатти-ҳаракатидан мени яхши кўришини сезиб тураман. Лекин, бу ҳақда ўзимга айтолмайди. Балки энди мен журъатлироқ бўлишим керакдир. Севгимиз ҳақида унга қандай қилиб сўз очсамикин?!

Салима ХУДОЁРОВА,
Самарқанд вилояти

* * *

ТАҲРИРИЯТДАН:

Шарқ қизлари бетимсол гўзаллиги, латофати, ҳаёси ва малоҳати билан қадим-қадимдан дунё аҳлини лол қолдириб келганлар. Бу инжа фазилатлар момоларимиз ўгитларида, оналарнинг саъй-ҳаракатларида ҳамон яшамоқда, қизларни чинакам шарқона оила бекаси бўлишга ундаётир. Лекин, балоғат ёшида қиз қалбининг севгига юз тутиши ҳам табиий бир ҳол. Хўш, қиз бола севиб қолса ўз муҳаббатини изҳор этиши керакми?! Кўпгина қизларимизнинг юрагида шу савол чарх уради. Аслида, севги пинҳоналиги билан сирли ва гўзалдир. Бизнингча, севги сўзи ҳеч вақт тилларда ошкор этилмагани маъқул. Айниқса, қизлар буни унутмаслиги лозим. Негаки, қиз бола экансиз, сиз учун одоб ва ҳаё ҳар нарсадан муҳимроқдир. Бордию, севиб қолган тақдирингизда ҳам, ўз севгингиз ҳақида ҳеч қачон биринчи бўлиб сўз очманг.

Ҳеч қачон! Унутмангки, ''севаман'' демоқдан кўра ҳаёли бўлиш сизга кўпроқ ярашади...

Оғриқ

АСОСИЙ ГАПДАН АВВАЛ. Эмишки, қадимда бир йигит анҳор ёқасида ўтирса, қирмизи олма сув юзида қалқиб оқиб келаётган экан. Йигит қўл чўзиб уни олибдию, қарс этиб тишлабди. Сўнг ўйлабди: ''Бу олманинг эгаси ким экан, у ҳали рози бўладими, йўқми?'' У анҳор ёқалаб кетавериб, бир боғ ёнидан чиқибди. Олма узаётган оппоқ соқолли мўйсафидга салом берибди ва дебди: ''Ота, шу олмангиздан бир донаси оқиб борган эди, мен уни тишлаб олдим, рози бўлинг''. Чол йигитта разм солиб хаёлга ботибди: ''Ҳалол ва покиза йигит экан. Бўйи етган қизимни шунга берсам бахтли яшаб кетиши мумкин''. Кейин у йигитта дебди: ''Менинг кўзлари ожиз, оёқ-қўли шол бир қизим бор, шунга уйлансангиз, ундан кейин рози бўламан!''.

Йигит нима бўлса пешанамдан кўрдим, дептию чолнинг шартини қабул қилибди. Тўйдан сўнг қарасаки, қиз бинойидек, тўрт мучаси соғ. ''Отангиз сизни бошқача таърифлагандилар'' депти у қизга. Қиз майин жилмайиб депти: -- Бегим, кўзларим ожизлиги шундаки, шу ёшимгача бегона йигитта назар солмадим. Оёқ-қўлларим шоллиги эса ҳеч бир номаҳрамнинг қўлидан ушламадим, гуноҳ ишларга оёқ босмадим...

Йигит қизнинг донолигига қойил бўлиб, у билан мазмунли умр кечирибди.

Эртакларда ҳақиқат борми?
Ё ҳақиқатнинг ўзи эртакми?!

Йўқ, эртаклар ҳаётнинг ҳақиқатга айланган ҳикматларидир. Аслида ҳар кўнгилнинг ўз эртаклари бўлади: осмондай зангор, булоқдек мусаффо, атиргул каби яшноқ ва мафтункор...

Сенинг эртакларинг эскирмасин, укажон.
Эртакларинг ҳақиқатга айлансин, синглим!

Ушбу ҳикояларни сен ардоқлаган эртакларга балки ҳеч бир алоқаси йўқдир...

УВОЛ КЕТГАН ЖОН

(биринчи ҳикоя)

-- ''Янги'', сени бошлиқ чақираяптилар!

Бу йигит тўдага яқинда қўшилгани учун лақаби ''Янги'' эди. У ортига ўгирилиши билан ''бошлиқ''нинг синовчан нигоҳи ўзига қадалиб турганини кўрди.

-- Шу ''ўлжа''ни сенга атадик, йигитча, -- деди тўда бошлиғи. -- Ана, машинага ўтиргинда, ўша уйимизга олиб бор. Бугун сенга дам олиш...

Йигит қўлини кўксига қўйиб, бош силкиди. Сўнг қиз томонга одимлади. Бу қизни улар ҳозиргина ''қўлга'' туширишган, у аввалига ''мени қўйиб юборинглар'' дея обдон ялинган, ҳаракатлари бефойдалигини сезгач, ўзини тақдир ҳукмига топшириб, бир четда қунишибгина турарди. ''Жуда зўр иш эканку бу, -- ўйлади йигит. -- Ёнингда парируҳсор қиз, тагингда қип-қизил, чўғдай машина, у ёқда ҳузурижон бўш уй сенга мунтазир турса. Оҳ, мазза...''

У қизнинг қўлидан шартта тортиб, машина томон судради. Шунда қизнинг нигоҳига кўзи тушиб, сесканиб кетди. Шундай масъум, илтижоли боқардики улар... Эсида, болалигида синглиси унинг қўл фонарини синдириб қўйганди. Мактабдан келибоқ, севимли нарсаси ерда чил-чил бўлиб ётганини кўргач, у жаҳл билан урмоққа чоғланиб, синглиси тепасига борган, унга кўзи тушгач, даъфатан тўхтаб қолганди. Бу қизнинг ҳозирги қараши синглисининг ўша пайтдаги ҳолатини ёдига солди. Ўшанда ошхона деразасидан буларни кўриб турган онаси қўлида ўқлоғи билан югуриб чиққан ва ''Битта фонар бўлса оберарман. Шу учун синглингга қўл кўтарасанми, болам. Қиз боланинг дилини оғритсанг гуноҳга ботасан'', деганди. Онасининг ўша сўзлари ҳозир ҳам қулоғида жаранглаб кетди: ''Қиз боланинг дилини оғритсанг...'' Э, буларга қаёқдан ҳам қўшилиб қолди ўзи? Кинолардагидай яшайман деганмиди? Ўзиям кейинги пайтда ҳеч омади юришмади-да. Ўқишга бориб, киролмай келди. Ишлайин деса бўйин ёр бермади. Онаси-ку худонинг зорини қилди: ''Болагинам, отанг раҳматли бир умр елкаси яғир бўлиб ўтди. Нияти сени яхши одам қилиш эди. Сен бўлсанг нуқул кўчадан бери келмайсан. Ўқишгаям кейинги йил кирарсан. Ҳозирча бирор ишнинг бошини тут'' деди. У эса ишга киришни истамасди. ''Ахир эртадан кечгача ишласанг на вақтичоғликка, на кинога, на дам олишга вақт топасан. Ҳали ёш бўлсам, нима қиламан ҳозирдан ишга кириб...''

Бекор юрган кунларининг бирида мана бу тўдага дуч келди. Бир-иккита савол бериб, қизиқишларини билгач, тўда бошлиғи уни ''ишга'' олди. ''Доимо роҳатда юрасан, пулдан-ку ғам ема'' деди. Оқибатини ўйламай рози бўлақолувди. Энди эса... Мана шу ифлос ишга қўл уриб бугуноқ гуноҳга ботади энди. Кейин шу гуноҳлар урчиб оёғидан тортади, уни чоҳга қулатади!'' Йигитнинг мияси айни пайтда тез ишлаб кетди: ''Кўниб турай. Йўлда қизни қўйиб юборамону машинани ҳовлида қолдириб, уйимга даф бўламан. Кейин ишга кираман. Қора иш бўлса ҳам майли!'' Тўда бошлиғи унинг дилидагини ўқиб тургандек, ''Тўхта!'' дея ишора қилди.

-- Сен қиз билан орқага ўтир. Рулда мана бу ''Сариқ'' боради. У сени ҳовлида кутади. Уч-тўрт соат ўтгач, икковинг яна бу ерга етиб келасан. Қизни эса ўша уйга қамаб, устидан қулфлаб қўясизлар!

Йигит тўда бошлиғининг ҳушёрлигига тан берди: ''Довдираганимдан сўнг шубҳага тушди шекилли...'' Сўнг машинага ўтиришди. Йўлнинг ярмига етгач, йигит яна хаёлга ботди. Булардан қутулишнинг бирор чорасини тополмаганидан ўкинди. Манави шўрлик қиз бир неча кун шуларга ''ем'' бўлади энди. Ўзиям нега шу хилват йўлдан юрдийкин? Балки бирор дугонасиникига боргану гаплари чўзилиб кетиб, уйига кеч қолган. Онасидан дакки эшитмаслик учун яқинроқ йўлдан уйига... Қизларнинг ҳаммаси шунақа. Бир марта синглисиям қўшни маҳалладаги ''қиз мажлиси''га кетганида, қайтавермагач, онаси чунонам хавотирландики. Бир пайт кириб келди, рангида ранг йўқ. Онаси сўраса, ''дугонам акаси билан машинада ташлаб кетишди. Хавотирланманг'' деди. Лекин, эртасига ''сир''ни акасига очди: ''Боғ кўчадан чопиб келдим. Эски қабристон ёнидан ўтаётиб бирам қўрқдимки...''

Шу топда йигит биқинига нимадир қадалаётганини сезди. Қўли билан пайпаслади. ''Пичоқ!'' Ҳая, яқинда тўда бошлиғи уларни бир жойга йиғиб, ''ёнларингда пичоқ бўлсин, бирортаси ғинг этса, ''тинчитиб'', жўнаб қоласизлар! -- деганди. Тавба, шунга кўниб пичоқни ёнида сақлаб юргани-чи? Ақалли умрида товуқ ҳам сўймаганку ҳали. Даъфатан хаёлига бир фикр урилди. Шу пичоқ билан мана бу ''Сариқ''ни қўрқитса-чи! Ҳозир айни вақтику. Қолаверса, булар икки киши. Қиз ҳам ёрдам берар. Сўнг у қизни туртиб, ниятини имо-ишора билан англатди.

-- Тўхтат, машинани!

''Сариқ'' ортига бурилди. Йигитнинг важоҳатини кўриб ажабланди. Унинг қўлидаги пичоққа қаради. Лекин қўрқмади. Йигит унинг чўчимаганидан сал довдиради. ''Бунақа ҳодисаларга кўп дуч келган бўлса керакда. Ё тўппончаси бормикин? Э, энди нима бўлса бўлар!''

-- Бизни шу ерда қолдир. Уйиндан чиқаман. Менга тўғри келмас экан бунақа ишлар.

Йигит ҳам энди негадир хотиржам эди. ''Сариқ'' машинани четга олиб, уларнинг тушушини кутди. Сўнг йигитга секингина деди:

-- Ўзинг биласан, оғайни. Лекин бекор қилаяпсан. ''Бошлиқ''нинг совунига кир ювмабсан ҳали.

Сўнг у машинани шахт билан орқага буриб, ҳайдаб кетди.

... Орадан икки кун ўтиб, йигитни катта йўл ўртасида чалажон ҳолда топишди. ''Қизил машина уриб кетибди. Номерига лой чапланган экан, кўришолмабди'' деди азага келганлар. ''Фалокат оёқ остидада'' деди кимдир бош чайқаб. Йигитнинг бирга ўқиган синфдошлари ҳам бирин-сирин кириб келишди. ''Жўраларингни охирги марта кўриб қолинглар!'' -- дея бир кекса аёл марҳумнинг бетини очиб қўйди. Йигит гўё ўз виждони олдида ғолиб бўлган каби хотиржам ётар, лаблари эса жон бераётиб нимадир демоқчи бўлгану, лекин ботинолмагандек сал қимтилган эди. Балки у ўлим олдидан, чалажон ётганида, воқеа шоҳиди бўлиб жонҳолатда югуриб келган йўловчига ниманидир айтмоқчи бўлгандиру, лекин ортида қолаётган синглисининг номуси, онасининг тинчлигини ўйлаган, шу боис ўша машъум сирни -- ўзининг қотиллари ким эканини айтишни истамагандир...

ХУЛОСА БАЁНИДА СЎЗ. Ҳар бир мавжудликнинг акс томони ҳам бўлади. Фоний ва боқий дунё. Жаннат ва дўзах. Фаришта ва шайтон. Оқ ва қора. Кўнглимизнинг бу томонида оқ ранг -- оппоқ туйғулар гуллаб ётади. Фаришталар улардан гулшодалар тизиб, умримиз йўлларини безатадилар. Эзгулик ҳаётимиз гултожига айланади. Биз бу дунёда яшаб турибоқ, беҳишт боғларига элтгувчи йўлларни бирма-бир оча борамиз. Кўнглимизнинг у томонида эса қора ранг -- бадбинликлар ҳукм суради. Шайтон қонимизни макон тутиб, вужудимиз далаларига иллат уруғини сочади. Шайтоннинг беҳисоб найранглари баъзан дўзах оловидан сақланмоғимизга ҳам имкон бермайди. Кўнглимиздаги шу икки олам ўртасида бир кўприк бор. Виждон кўпригидир у. Биз доимо шу кўприк устида яшаймиз. Фаришталар бизни ёғдузорлар сари чорлайди. Шайтон қўлимизга оғу тутиб, ўз йўлига бошлайди. Биз эса ВИЖДОН КЎПРИГИ устидамиз. Хўш, қай йўлни маъқул кўрамиз? Қай олам сари бурила миз? Фаришталар чорлаган ёғдузорларгами? Ё шайтон имлаган қабоҳат ботқоқзорларигами?!

... Шайтонга доимо ҳай бер, укажон.

... Фаришталарга сиғиниб яшагин, синглим.

Кейинги ҳикоямиз эса... Дарвоқе, у нима ҳақда бўлади?

(давоми бор)

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

БОБУРХОНЛИК

(Охири. Аввали ўтган сонларда)

"Улуғ хоннинг қошидин отланиб, кичик хонни кўра борадурғонда Қамбаралибекким, салоҳа машҳур эди, манга ёндошиб келиб айттиким, филҳол бўлғон вилоятларни олдилар, Сизга булардин иш очилмас, ҳолоким, Ўш ва Марғинон ва Ўзганд ва кирган вилоят ва эл ва улус илгингиздадур, филҳол бориб, Ўшқа кириб, қўрғонларни беркитиб, Султон Аҳмад Танбалга киши йибориб, ярашиб, мўғулни уруб чиқориб, вилоятларни оға-ини ҳисса қилишинг! Мен дедимким, раво бўлмағой, хонлар туққонларим, буларга навкарлик қилғоним -- Танбалга подшоҳлик қилғондин ортиқдур! Кўрдики, сўзи таъсир қилмади, айткондин пушаймон бўлуб ёнди... Уч-тўрт кундин кейин Қамбарали айткон сўзларидин мутавахҳим бўлуб, қочиб Андижонга кирди".

Қамбарали иккинчи марта Бобур сафини тарк этади. У Бобурни кундалик ҳақиқатга ишонтира олмайди: **"хон додалар"** ўйин қилишипти, ёш шаҳзодани аҳмоқ деб ўйлашаяпти, ахир, неча марта алдаш мумкин?.. **"Лафз нима бўлади?"** дейди Бобур ҳайратланиб. Бобур лафзни маҳкам тутади. Агар у Андижонга Қамбарали каби тажрибали кишиларнинг сўзига юриб, сиёсий ўйинларни қойиллатиб қиёмига етказганда борми, Андижон ҳокимиятини қўлга киритиш ҳеч гап эмасди. Бироқ, ҳокимият тепасида бебурд бўлиб қоларди. Ё ҳокимиятни, ёки инсоний қиёфасини сақлаб қолиш керак эди. Бобур инсоний қиёфасини сақлаб қолади. Ғарибу ёлғиз, фириб ин қурган юртни ташлаб чиқади. Чекинади.

"Санг Ахсидин икки шарғийдур. Сангдин ўттач, кейинимизда ёғий киши кўрунмай, Санг суйи бўйлаб юқори юрудук. Ушбу ҳолатда секкиз киши қолиб эдук: Дўст Носир, Қамбарали Қосимбек, Хонқули Баёнқули, Мирзоқули кўкалтош, Шоҳим Носир, Абулқуддус Сайидий Қаро, Хожа Ҳусайний, секкизинчиси мен эдим... Эрта намози вақти бор эдиким, қўлдан тузга чиқилди. Тузда йироқдин бир қаро кўринди. Элни панохда турғузуб, ўзим нёқ бир пуштага чиқиб қаровуллуқ қилдим эдимким, қалин отлиқ орқамиздан бир пуштанинг устига қотроб чиқтилар, кўп ва озини аяб отмадим. Булар ҳам эҳтироз қилиб ёвуқроқ келмадилар. Офтоб ўлтира тоғқа ёвуқ еттим".

Ёғий тилга киради:

-- Мундоқ этиб қаён борасиз? Жаҳонгир мирзони тутиб келтурдилар. Носир мирзо ҳуд аларнинг илгида эди.

Бобур жавоб бермайди, тоғ сари интилаверади.

Ёғий яна тилга киради. Бу гал мулойимроқ гап қотадилар. Ёғий отдан тушади. Сўзлашадилар. Бобур ишонмайди. Хуфтонга қадар тоғ томон талпинаверади. Охири уйдек келадиган тошга рўпара келиб қолади. Айланиб ўтади. От юролмайди. Отдан тушади.

-- Мундоқ этиб қоронғи кечада қаён борасиз? Йўл йўқ. Онт ичамиз, сизни Султон Аҳмадбек подшоҳ кўтармоқчи, -- дейдилар.

-- Менинг кўнглум тўхтамайди. Анда бормоқ мумкин эмас. Агар сизларнинг хизмат қилар хаёлингиз бўлса, мени хонлар қошига бошланг! Йўқса, келган йўлингиздан қайтиб кетингиз! -- дейди Бобур. У ҳамон **"хон дода"**ларига содиқ эди. Ҳаёти қил устида турганини биларди.

-- Кошки келмасак эди. Чун келдик, сизни мундоқ аҳволда ташлаб кетолмаймиз. Агар сиз бормасангиз, сиз қаён борсангиз -- хизматингизда бўламиз.

-- Гапингиз рост бўлса, қасам ичингиз!

Ёғий онтлар ичади.

-- Ушбу даранинг яқинида кенг йўл кўринди. Мени ўша йўлга бошланглар, -- дейди Бобур.

У онтлар ичган ёғийга ишонмайди. Шу боис уларни олдинга ўтказиб, ўзи изидан боради. Бир сой бўйига етадилар.

-- Биз кенг йўлдан бормаяпмиз. Сизлар мени алдаяпсизлар! -- дейди Бобур.

-- Ул йўл хийла олдинда қолди, -- деб ўзларини оқлайди ёғий.

"Булар гадр мақомида бўлуб, ёшурубтурлар".

-- Бас, не қилмоқ керак? -- деб сўрайди Бобур.

-- Олдимизда Ғаво йўли яқиндур. Ул йўл била Фаркатга шошарлар.

Набижон БОҚИЙ

САККИЗ КИШИ

Эссе

таҳқиқ қилғунча бўлмади, отланиб юруй бердик. Кувғунчи йигирма-йигирма беш киши экандур, биз секкиз киши эрдук. Нечукким, мазкур бўлди. Агар ул вахлада мунча киши эканини таҳқиқ билсак эди, яхши урушар эдук... Хонқули дедиким, мундоқ била бўлмас, барчамизни олур. Икки яхши отни бу орадин олиб, сиз ва Мирзоқули кўкалтош от қўшлаб, илдам юрунг, шояд чиқа олғайсиз. Ёмон айтмайдур эди... Хонқули тушуб, отини берди, от устидан сачраб миндим. Хонқули менинг отимға минди. Ушбу ҳолатта Шоҳим Носир била Абулқуддус Сайидий Қароникким, кейин қолиб эдилар, тушурдилар. Хонқули ҳам қолди. Маҳали ҳимоят ва мадад эмас эди. Оти бормағон қоладур эди. Дўст бекнинг оти ҳам қолди. Бу минган отим ҳам сустлик қила бошлади. Қамбарали тушуб отини берди, миндим. Қамбарали ҳам отимға минди ва қолди. Хожа Ҳусайний оқсоқ киши эди, пушталар сари ўзини тортти. Мен қолдим ва Мирзоқули кўкалтош отнинг қўш оёқ олурға мақдури қолмайдур эди. Қатраб борадур эрдук. Мирзоқулининг оти ҳам сустлик қила бошлади. Мен дедимким, сени ташлаб қаён борай, юр, ўлук-тирик била бўлали. Неча навбат Мирзоқулиға боқа юрудум. Охир Мирзоқули дедиким, менинг отим бўлдурубтур, бора олмассиз, манга боқа олдурманг, юрунг, шояд чиқа олғайсиз. Манга ғариб ҳолати бўлди. Мирзоқули ҳам қолди. Мен ёлғиз қолдим. Ёғийдин икки киши пайдо бўлди..."

Хонқули Баёнқули -- саккиз кишининг биттаси. Агар саноқда ва таърифда янглишмасам, у тўртинчиси эди. У ўз ҳаётини хавф остида қолдириб, яхши отларни Бобурга тавсия этади.

Мирзоқули кўкалтош ҳам саккиз кишининг биттаси. У ҳам ўз ҳаётини гаровга тикиб, сўнгги дақиқаларда остидаги илдам отни Бобурга бериб, ортда -- ёғий чангалида қолиб кетади.

Хожа Ҳусайний ҳам саккиз кишининг биттаси. Унинг узрли сабаби бор эди. Яъни, **"оқсоқ киши"** эди. Лекин, мардона эди -- йўлдошларимга оғирим тушмасин деб, **"пушталар сари ўзини тортти"**.

Шоҳим Носир билан Абулқуддус ҳам саккиз кишининг қаватида бўлса-да, лекин ҳозирча уларнинг асил қиёфаси мавҳумроқ. Улар кейин қолиб кетадилар. Шоҳим Носир, ҳар ҳолда, Бобурга яқин кишилардан, шекилли. Яна бир нарса аниққи, иккови ҳам қалтис вазиятда ташаббусни ўз зиммасига оладиган **"ташкилотчи"**ларга ўхшамасди. Бироқ, довюрак йигитлардан эканини инкор этиб бўлмайди.

Демак, Бобурнинг қаватида қолган энг охирги етти кишининг қиёфаси маълум даражада кўз ўнгимизда гавдаланди. Биз уларнинг кимлигини ва нималарга қодирлигини тахминан биламиз. Қамбарали бошқаларга нисбатан қизиққонроқ, аразчироқ, аммо Бобурга муносабати, садоқати ўзгармайдиган йигит. Мунофиқ эмас. Аразласа, дала-тузга ёки Ҳисор томонларга бош олиб кетади-ю, ярим йўлда совиб, изига қайтади. Ваҳоланки, забардаст оға-иниларини эргаштириб, Шайбоқхон ҳузурига борса, уни иззат-икром билан қарши олишлари ва фаровон ҳаёт кечириши ҳам мумкин.

Улар нега Бобурга қўшилиб қочиб юрадилар? Чорбоғида деҳқончилик қилиб, яйловда мол-қўйини кўпайтириб, хотин ва бола-чақаларининг қошида тинч-тотув яшаса бўлмайдими? Ахир, ўн тўққиз яшар Бобурнинг нияти ҳам тинч-тотув яшашдан иборат-ку! Агар **"хон дода"**си лафзида туриб, Ўратепани ростакамига инъом этганда, Бобур қаёқдандир чақиртирилган **"кичик хон"**га навкар бўлиб ёлланмасди. Ўзи иқрор бўлади: ғусл эҳтиёжи туфайли икки ёқаси қалин муз қоплаган, тезоқар сувга ўн олти марта **"чўмади"**. Кейин эса **"хон дода"**сининг қутқуси билан Тошкент ва Ўш орасида сарсон бўлади. Ҳозирги замонда Ўш билан Тошкент ораси бизга ҳам олис туюлади. Борди-келди азоб, довон ошиш керак, машинамизга йўлда ёқилғи олишимиз керак ва ҳоказо. Беш юз йил муқаддам ягона нақлиёт воситаси от эди. Беш юз чақирим жойга, тоғ ва тузлардан ўтиб, эгар устида лўкиллаб боришнинг ўзи бўлмасди...

Саккиз киши шунчаки йўлдош эмасди. Улар сафдош эди, маслакдош эди. Шу боис Бобурни ёлғиз ташлаб кетолмасди. Бобур уларнинг умиди эди. Умид узилмайди. Умид ўлмайди. Умид соҳиблари ўлиши мумкин, аммо умиднинг ўзи ўлмайди. Илдам отларини Бобурга эмас, балки УМИДга миндириб юборадилар. Майли, биз ёғий қўлида қурбон бўлайлик, аммо УМИД омон қолсин, УМИД қутулиб кетсин, УМИД ёғий қўлига асир тушмасин!!!

Ўн тўққиз яшар Бобур ҳали салтанат барпо этишни хаёлига ҳам келтирмасди. У фақат инсоний қиёфасини, инсоний қадр-қимматини сақлаб қолишни истарди, холос. Унга ҳокимиятнинг қизиғи йўқ эди. У **"хон дода"**сининг ваъдалари ёлғон эканини биларди, лекин айни пайтда ёғийга, Танбалга подшоҳ бўлгандан кўра, ўз туққанлари қўлида навкар бўлишни афзал деб биларди.

Бобур инсондек яшаш учун ИМКОН қидирарди. Озгина ИМКОН бўлса бас, отамерос юртини хомталаш қилаётган **"хон дода"**ларининг ёлғон ваъдаларига ишониб яшашга ҳам рози. **"Чора йўқ эди, хоҳи-нохоҳи рози бўлдум"**, дейди. Янатағин: **"Алалхусуским, орада аҳд бўлғай, бу нав бадаҳдлик худ нечук бўлғай?!"** деб ҳайратланади.

Ёғийлар Бобурни таъқиб этиб бораверадилар. Бобур ёғийларни танийди: **"бирининг оти Бобо Сайромий, яна бири Банда Али"** эди.

От чарчабди, тоғ йироқ. Йигирматача ўқ бор. Отдан тушиб, тўдалашиб турган тошлар орасига кириб отишма қилиш мумкин. Лекин, умид шулкким, тоққа етиб олса кошкийди! Тоққа етиб борса, ўқларни белбоғига қистириб, қояларга тирмашиб чиқади -- от чарчаган бўлса-да, аммо оёғида қуввати бор, қочиб қутилиши эҳтимол.

"Булар ҳам ўқ етар ерга еттилар. Мен ҳам ўқимни Ўша йўлга бошлайдилар.

Карнон сойига етадилар.

-- Бўрка бошлиқ бир неча киши йўлға келибтур. Мундин ўтуб бўлмас, -- дейди Бобо Сайромий.

Каронниннг бир куруҳида турадилар. Банда Али учта нон топиб келади. Ҳар бири биттадан нонни қўюнга солиб, биттадан тепаликка чиқиб қоровуллик қилиб ўтирадилар.

Бобур уларга мутлақо ишонмасди.

-- Сенинг хотирангға не етадур? -- деб сўрайди у.

-- Бормоқ керак, Сизни подшоҳ кўтарадилар.

-- Мунча ғавғо ва уруш бўлуб, не эътимод била борай?!

-- Не яшурай, Султон Аҳмадбекнинг хабари йўқтур. Шайх Боязидбек сизнинг хабарингизни топиб, мени йиборди, -- дейди ёғий йигити тиз чўкиб.

Бобур ғалати бўлиб кетади ва ўз ҳолатини бундай тасвирлайди: **"Оламда жон ваҳмидин ёмонроқ нима бўлмас эмиш"**. Афтидан, Бобурнинг жони кўзига кўриниб кетади. Бетоқат бўлади. Кўпади, юраги қинидан чиққудай бир алфозда дукурлайди.

"Боғ гўшасига бордим. Ўзум била андиша қилдим. Дедимким, киши агар юз, агар минг яшаса охир ўлмак керак... Ўзумни ўлумга қарор бердим. Ўшал боғда бир сув оқиб келадур эди. Вузу қилдим. Икки ракъат намоз ўқудум. Бошимни муножотқа қўюб, тилак тиладур эдимким, кўзум уйқуға борибтур. Кўрадурменким, Хожа Яъқуб Хожа Яҳёнинг ўғли ҳазрати Хожа Убайдуллоҳнинг набиралари рўбарўйимга аблақ от миниб, кўп жамоати аблақсувор билан келадур. Дедиларким: "Ғам еманғиз! Хожа Аҳрор мени сизға йибордилар. Дедиларким, биз аларға истионат тегуруб, подшоҳлик маснадиға ўлтурғузуббиз. Ҳар ерда мушкул иш тушса, бизни назариға келтуруб ёд этсун, биз анда ҳозир бўлурбиз. Ҳолс ушбу соат фатҳ ва нусрат сизнинг соридур. Бош кўтаринг, уйғонинг!" Ўшал ҳолда хушҳол бўлуб ўйғондимким, Юсуф доруға ва ҳамроҳлари бир-бирига маслаҳат қилардурларким, баҳона қилиб ҳаял қиладур, тутуб боғламоқ керак..."

-- Сизлар бу йўсунлиқ сўзларсизлар, аммо кўрайинким, қайсингиз менинг қошимға келар олурсиз? -- дейди Бобур.

Шу пайт боғ деворининг ташқарисидан отлиқларнинг овози эшитилади. Отлиқлар эшикдан киришга ҳам сабр қилмай, деворнинг эски жойини бузиб ичкари кирадилар: **"менинг жон тортқон навкарларим ўн-ўн беш, йигирма киши бўлғай, етиб келдилар"**, деб изоҳ беради Бобур. Улар йироқдан юкуниб, таъзим қилиб, Бобурнинг оёғига йиқиладилар.

"Ўшал ҳолда манга андоқ ҳолат бўлдиким, гўё манга янги боштин худой жон берди".

Нажоткорлар орасида сўнгги сафар пайтидаги сафдошлардан бирор киши ҳам йўқ эди. Улар ёғий қўлига асри тушган, ўлик-тириги номаълум эди. Ёғий Бобурнинг сафдошларини қатл этган бўлса керак. Улар ўзларининг азиз жонлари эвазига УМИДни -- Бобурни асраб қоладилар.

Бобур ўзини ўлдирмоққа қарор қилади. Аммо, Хожа Аҳрор тимсолида юборилган авлиё Бобурни уйғотиб юборади. Умид ўлмайди... Ҳатто энг охирги нафасгача умид ўлмайди... Энг охирида қолган умид ҳам ўлмайди...

Боғнинг эски деворини ёриб кирган нажоткорлар сафида Бобурга УМИД кўзини тиккан, жонларини қурбон қилган етти ўғлондан бирортаси ҳам кўринмасди. Аммо, уларнинг САККИЗИНЧИси шу ерда соғ-омон эди. Бобур -- саккизинчи киши эди. УМИД тимсоли ҳаёт эди. Умид тимсоли бўлишдек муқаддас эътимод Бобурнинг чекига тушган эди.

Салтанат ва миллат манфаатини ўйламайдиган калтафаҳм **"хон дода"**лар тарихий имкониятни бой берадилар. Ёғийга қарши курашмоқ учун бир ёқадан бош чиқариш кераклигини хаёлга ҳам келтирмайдилар. Яъни, раҳнамодан -- Бобурдан юз ўгирадилар, фидокор элнинг сўнмас умидини хўрлайдилар. Хўрланган умид эса...

"Муҳаррам ойида Фарғона вилоятидин Хуросон азимати била Илок яйлоғигаким, Ҳисор вилоятининг яйлоқларидиндур, келб туштум. Ушбу юртта йигирма уч ёшнинг ибтидосида юзумга устара қўйдум. Улуғ-кичик мени умидворлик билан ирашиб юруйдурғонлар икки юздин кўпрак, уч юздин озроқ бўлғай эди. Аксар яёқ ва иликларида таёқ ва оёқларида чоруқ ва эгинларида чопон эрди".

Тўққиз юзу тўққизинчи ҳижрий сана бошланади.

Бобур ўзининг ёши масаласида андак янглишган, шекилли. Эҳтимол, **"йигирма уч ёшнинг ибтидоси"** деганда айнан йигирма ёшни назарда тутгандир? Майли, биз шундай деб ўйлаймиз. Йигирма яшар йигит зиммасига улуғ вазифа юклanganини теран ҳис этади: "**умидворлик била ирашиб юруйдурғонлар икки юздин кўпрак, уч юздан озроқ**" бўлса-да, Фарғона вилоятида неча-неча довюрак йигитлар УМИД сўнмаслиги ва ўлмаслиги учун жонларини фидо қилганини зинҳор-базинҳор унутмасди. Бобурнинг хотираси нечоғлик мустаҳкам, тоза эканини **"Бобурнома"** исботлаб турибди.

Ўзга имконият қолмагач, Бобур Ҳинд сари юзланди ва буюк салтанатга асос солади. Имконсизлик натижаси ўлароқ, уч юз йил ҳукм сурган бобурийлар салтанати барпо этилади.

Бобур Хуросон тупроғига қадам қўйган пайтда ҳазрат Навоий не-не ҳасратлар ичра вафот этган эди. Икки буюк инсон дийдор кўришмайди. Дийдорлашув қиёматга қолади.

... Бобур ўлмас УМИД тимсолидир. Умид борки, Бобур барҳаёт, **"Бобурнома"** барҳаёт. Биз фақат **"Бобурнома"** мутолаасини ўрганмоғимиз лозим. Ҳозирча ақлимиз етган нарса шу холос.

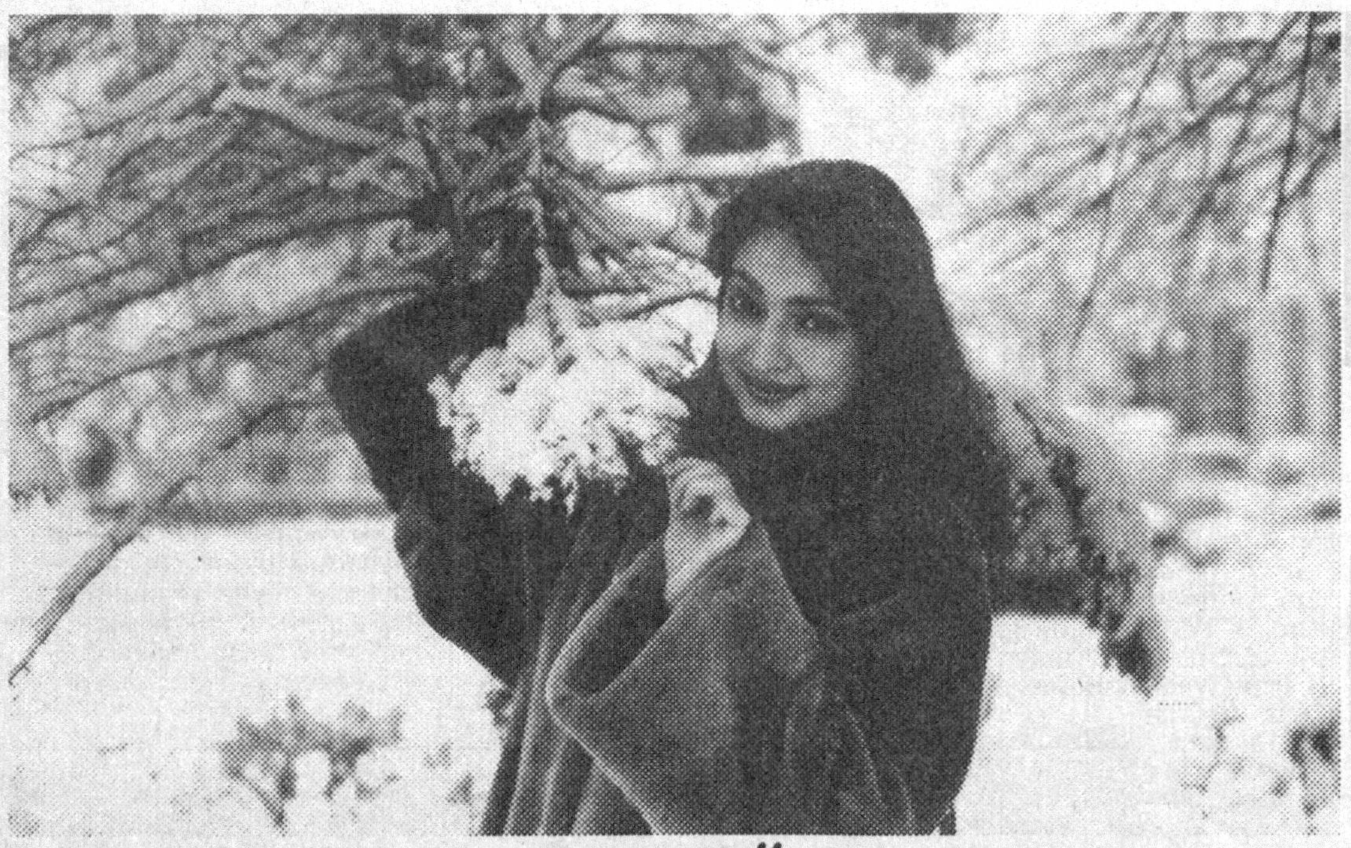

Шу гўзал деб ёққанмиди қор...

Спорт

БУХОРОЛИК ГИМНАСТИКАЧИЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

Бухоро давлат университети жисмоний тарбия факультети талабаси, халқаро тоифадаги спорт устаси, 18 ёшли Феруза Шарипова Бишкекда бўлиб ўтган бадиий гимнастика бўйича халқаро мусобақада ғолиб чиқди. У кўп-

курашнинг тўрт туридан учтасида биринчиликни эгаллади ва ҳақли равишда энг яхши гимнастикачи деб эътироф этилди.

Мусобақада Қирғизистон, Қозоғистон, Ўзбекистон ва Россия спортчилари иштирок этди.

Мусобақада Феруза билан бир қаторда Бухородаги олимпия ўринбосарлари болалар-ўсмирлар ихтисослашган мактаби ўқувчиларидан Ангелина Акбарова, Анна Кулебаба, Алина Зарбалиева, Алина Ўрмонова ҳам иштирок этди. Жиддий рақобатга қарамай, бухоролик барча гимнастикачилар кўпкураш бўйича финалга чиқди. Спорт усталигига номзод А.Зарбалиева билан мусобақанинг энг ёш иштирокчиси А.Ўрмонова ўз тенгдошлари орасида учинчи ўринни эгаллади.

Илҳом САФАР, ЎзА мухбири.

Ён дафтардан

Аҳмад ОҒА

АЛЛО, БУ МУҲАРРИРМИ?

БИР ҲАФТАЛИК ОБУНА

-- Алло, бу таҳририятми?
-- Ҳа, таҳририят.
-- Менга муҳаррир керак эди.
-- Эшитаман, ака.
-- Э, мен ҳали ўзларини безовта қилаётган эканманда.
-- Бемалол.
-- Салом биродар. Мен фалончиман. Ўтган ҳафта юборган мақоламни билмоқчи эдим.
-- Олдик. Ўқиб чиқдик. Умуман ёмон эмас. Аммо қайтариқ жойлари бор. Бироз қисқартириб кейинги сонларнинг бирида бервoрамиз.
-- Э, шу.., қисқартирмаса бўлмайдими? Обуна ҳам охирлаб қолди. Шу мақоламнинг қалам ҳақисига газетангизга...

Бир ҳафтадан кейин.

-- Алло, бу муҳаррирми?
-- Ҳа, эшитаман.
-- Мақолам чиқдими?
-- Чиқди.
-- Қисқартирилмадими?
-- Бироз қисқарди.
-- Қалам ҳаққи обунага етмай қолмасмикин?
-- Етади. Йил охиригача етмаса ҳам бирор ҳафтага етиб қолар...

АЙБ ПОЧТАДА

-- Алло, мен қаерга тушдим?
-- Қаерга тушмоқчи эдингиз?
-- Таҳририятга.
-- Таҳририят эшитади.
-- Ким билан гаплашаяпман?
-- Муҳаррир билан.
-- Ўртоқ муҳаррир, жа "бюрократ" бўлиб кетибсизлар. Биздақа оддий мухбирларга "вообше" эътибор кам. Уч ой бўлди битта зўр мақола жўнатганимга. Шу чоққача жавоб йўқ.
-- Мухбир ака, мақолангизни ўша пайтдаёқ эълон қилганмиз.
-- Ие, шунақами? Шу десангиз, бизда почта росаям расво ишлайди-да. Бир уриш керакмикин шу почтачиларни, а?

ДИМОҒ

-- Алло, оғайни, менга муҳаррирингиз керак.
-- Муҳаррир мажлисдалар.
-- Ўзлари ким бўладилар?
-- Ўринбосарман.
-- Бошлиғингизни ҳеч топиб бўлмайди-да. Ҳали у ёқда, ҳали бу ёқда. Димоғлари сал кўтарилган. Мана, сизни қаранг...
-- Нима гапингиз бор эди?
-- Зўр мақола ёзиб қўйибман. Харидор кўпу сизларга илинсамми девдим-да.
-- Олиб келинг, ўқиб чиқамиз.

Бир ҳафтадан кейин.

-- Алло, бу муҳаррирми?
-- Ҳа.
-- Салом укахон. Ўтган ҳафта ўринбосарингизга битта мақола қолдирган эдим...
-- Ўқиб чиқдик. Тайёрлаяпмиз. Худо хоҳласа яқин орада чиқади.
-- Э, отангизга раҳмат. Ўзи сизларга юбориб хато қилмаган эканман. Фақат... хафа бўлмангку-я, шу ўринбосарингизнинг димоғи сал кўтарилганроқ-да...

НОМЗОД

-- Алло, муҳаррирмилар?
-- Ўзлари.

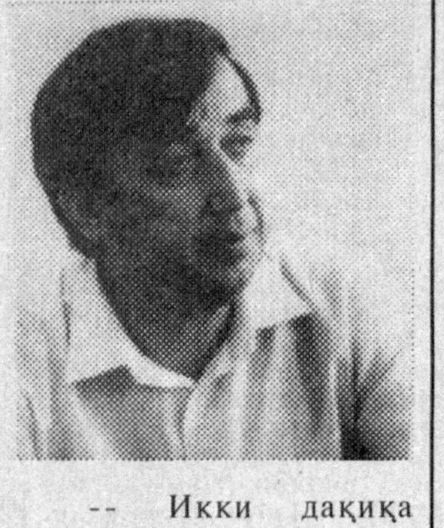

-- Икки дақиқа вақтларини оламан-да.
-- Бемалол.
-- Мелс Игамовман. Номимиз шунақа "революционний". Эшитган бўлсангиз керак. Ўн йил чорраҳадаги "продмагда заведуши" бўлиб ишлаганман. Халққа хизматни керагича қилиб қўйганмиз. Элликтача почетни грамотам бор. Лениннинг 100 йиллигида медал ҳам беришган...
-- Бизга нима хизмат, ака?
-- Кўчамизнинг номини ўзгартиришяпти-да. Қаёқдаги аллакимнинг номини қўйишмоқчи.
-- Ҳозир ҳамма жойда эски номларни ўзгартиришяпти.
-- Тўғри, аммо сал шошмай туришса бўлармиди. Ёшимиз бир жойга бориб қолди. Ҳа-ҳу демай ўзимиздан ҳам номзодлар чиқиб қолиши мумкин. Оворагарчилик бўлармикин деймандa. А, ука? Шуни ўзингиз бир оғиз... Илтимос...

НАВОИЙГА МУМКИН...

-- Алло, яхши қиз, мен шоир Ғуруриий бўламан. Муҳаррирингизни чақиринг.
-- Муҳарриримиз ишлаяптилар, гапираверинг.
-- Ўртоқ муҳаррир, қани айтинг-чи, нега шеърларимни уч ойдан бери тухум босгандек босиб ётибсизлар?
-- Энди ака, ўзингизга роса тушунтирдик. Аввал туман газетасида, сўнг шаҳар рўзномасида, ундан кейин "Райводоканал" ҳомийлигида чиқарилган тўпламингизда босилган экан. Бизга янги шеърларингиздан беринг.
-- Э, менга қаранг, ўртоқ муҳаррир. Нима, туман билан республиканинг фарқига бормайсизми? Туманнинг йўриғи бошқа, республиканики бошқа. Иннайкейин, яхши шеърлар фақат бир марта босилсин деб сизга қайси бўлмағур айтди. Мана, масалан Навоийни олайлик. Такрор-такрор босилиб ётибди-ку. Бизга келганда...

ҚАЛАМ ҲАҚИ

-- Алло, менга марҳамат қилиб муҳаррирни уланг.
-- Уланди, эшитаман.
-- Ой бошидаги мақоламга ҳалигача қалам ҳақи олмадим...
-- Жўнатдик. Яқинда бориб қолади.
-- Иккинчиси нима бўлди?
-- Мақолангизми, турибди.
-- Нега туради?
-- Ўзингизга тушунтирдик-ку, бош қисмини мутлақо янгиламасангиз бўлмайди, аллақачон айтиб бўлинган гаплар.
-- Кенжамизга уй қуриб ётибман. Мақолани қайта ишлашга сира вақт йўқ. Шу икки мақолам чиқса, қалам ҳақига тўсин олмоқчи эдим. Юборган пулларингиз ҳойнаҳой етмайди.
-- Етмаса тўсин орасини сал кенгроқ қўявера-сизлар-да...

"ФАЛОКАТ"

-- Алло, редакция, алло...
-- Лаббай?
-- Муҳаррирмисиз?
-- Ҳа, шундай.
-- Кеча туппа-тузук мақолам асоссиз равишда қайтарилган ёш танқидчи Фозил Файзий бўламан.
-- Эшитаман Фозил Файзий.
-- Ўртоқ Фаёзов, кеча "Фазо фаришталари" деб номланган мақоламни "бракка" чиқардингиз. Мана, бугун ўзингиз ҳам ишни расво қилибсиз-ку.
-- Нима бўлибди?
-- "Фаромушлик фасли" деган мақолада уч жойда "ф" ҳарфи тушиб қолибди...
-- Ие, ростданми? Ффу, фалокат. Фақат "ф" холосми?
-- Ҳа.
-- Фаҳмингизга офарин, Файзий!

ОВОРАГАРЧИЛИК

-- Менга қаранг, муҳаррирхон ака. Мундоқ қарасам сизларни анча қийнаб қўйибман. Мен ёзиб опкеламан, сизлар ўқийсизлар, ситаталарини тўғрилайсизлар, таҳлил қиласизлар. Жуда ортиқча иш-ку?
-- Шунақа бўляпти-да, тоға. Ортиқча иш ҳам гапми? Ундан кўра бошқатдан ўзимиз ёзганимиз анча осон.
-- Э, яшанг укахон. Мен ҳам шуни айтмоқчи эдимда. Сизларга раҳмим келиб кетди. Бундан кейин мана бундай қилсак-чи: мен фикрларимни аста айтиб бераман. Биратўла таҳрирдан чиқариб ўзларингиз ёзиб қўяверасизлар. Менга ҳам осон, сизларга ҳам...
-- Лаббай?

Божхонадан хабарлар

САМОЛЁТ УЧДИ, ДОЛЛАР ҚОЛДИ

Ҳамюртларимиз бойиб, моддий манфаатдорликлари ошиб бораверса, бу мамлакат бойиши деган гап. Лекин қўлга мўмайроқ пул тушгач, дарров Араб Амирликлари ёки Хитойга қараб отланавериш шартмикан? Айниқса, аёл боши билан, бунинг устига мамлакатдан ноқонуний равишда пул олиб чиқишни қандай изоҳлаш мумкин? Афсуски бундай ноxуш ҳолатлар тез-тез учраб турибди. Бунга аэропорт ва темир йўл вокзалларидаги божхона масканларининг фаолияти билан танишиб, гувоҳ бўлиш мумкин. Мисолларга мурожаат этайлик:

1997 йил 16 декабрь куни "Аэрокомплекс" божхона маскани ходимлари томонидан "Тошкент-Шаржа" самолёти йўловчилари божхона назоратидан ўтказилганда Ўзбекистон фуқароси, 1957 йилда туғилган Мавлуда Султонованинг қўл юклари ичида божхона баённомасида кўрсатилмаган 15.000 АҚШ доллари борлиги аниқланди. Бу ҳали ҳолва! Сал илгарироқ, аниқроғи, 11 декабрь куни худди шу йўналишдаги самолёт йўловчиси М.Каримованинг юклари орасига яширилган 39.650 АҚШ доллари топилган эди. Ахир шаҳар бедарвоза эмаски, ҳар ким "қоп-қанорлаб" пул ташиб кетаверса! Ҳозир бу иккала "учар" хонимлар сафардан кўзланган мақсад ҳақида тушунтириш бермоқдалар.

Ноқонуний "тожир" йигитлар ҳам улардан ортда қолмаяптилар. Тошкент шаҳар 13-сонли божхона маскани ходимлари "Тошкент-Москва" йўналишидаги самолётни божхона кўригидан ўтказаётиб, кўқонлик С.Раҳимовнинг қўл юклари ичида баённомада қайд этилмаган 11,5 миллион Россия рубли борлиги аниқланди. "Тошкент-Челябинск" самолётининг йўловчиси Қодирали Исмоиловда эса божхона баённомасида кўрсатилмаган 1400 АҚШ доллари бор экан. Иккала ҳолатда ҳам божхона Кодексининг 98-моддаси бузилганлиги қайд этилиб, суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

Миркарим МИРСОВУРОВ, Давлат Божхона қўмитасининг бўлим бошлиғи,
Бахтиёр ҲАЙДАРОВ, "Туркистон"нинг жамоатчи мухбири

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

Навбатчи муҳаррир: Назокат УСМОНОВА

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси: С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0894.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 21.30
1 2 3 4 5 6